

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 13 [2695]

ПЯТНІЦА, 29 сакавіка 1974 года

Цана 8 кап.

К. Кісеміс. Нованароджаны.

Хлеб-соль літоўскім сябрам ад калгаснікаў калгаса «Новы быт» Мінскага раёна.

Вальс з балета «Шчаўкунчык» выконвае група артыстаў Дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета Літоўскай ССР.

Кампазітары Я. Глебаў, М. Новікас і А. Шэндараў. Фота Ул. КРУКА.

Гэтыя вясновыя дні падарылі тысячам і тысячам людзей нашай рэспублікі радасць сустрэч з таленавітымі літоўскімі мастакамі і кампазітарамі, пісьменнікамі, музыкантамі і акцёрамі, артыстычнымі ансамблямі і калектывамі мастацкай самадзейнасці. У гарадах і вёсках Беларусі гучаць мелодыі і ззяюць фарбы мастацтва братняга народа. Сталявары і шахцёры, чыгуначнікі і хлебаробы, будаўнікі і хімікі, вучоныя і студэнты нашай рэспублікі цёпла прымаюць пасланцоў культуры Літоўскай ССР. І ў гэтых сустрэчах зноў і зноў адчуваецца непарушная еднасць савецкіх людзей, якія жывуць адзінай мэтай і адзіным імкненнем — ажыццяўляюць ленінскія заповеды.

Здымкі, якія вы бачыце, зроблены на маршрутах брацкай дружбы ў Дні культуры Савецкай Літвы ў Беларускай ССР.

УКАЗ ПРЕЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР АБ ПРАВЯДЗЕННІ ВЫБАРАЎ У ВЯРХОЎНЫ САВЕТ СССР

У сувязі з заканчэннем паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета СССР восьмага склікання, на падставе артыкула 54 Канстытуцыі (Асноўнага закона) СССР, Презідыум Вярхоўнага Савета Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік пастанаўляе:

Назначыць выбары ў Вярхоўны Совет СССР на ядзелю, 16 чэрвеня 1974 года.

Старшыня Презідыума Вярхоўнага Савета СССР
М. ПАДГОРНЫ.
Сакратар Презідыума Вярхоўнага Савета СССР
М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэмыль,
22 сакавіка 1974 г.

ВЫЛУЧЭННЕ КАНДЫДАТАЎ

У САСТАЎ ВЫБАРЧАЙ КАМІСІІ БЕЛАРУСКАЙ ССР ПА ВЫБАРАХ
У САВЕТ НАЦЫЯНАЛЬНАСЦЕИ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР

27 сакавіка ў рэспубліцы пачалося вылучэнне кандыдатаў у састаў выбарчай камісіі Беларускай ССР па выбарах у Совет Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР.

Адбылося расшырэнне пасяджэнне праўлення Саюза пісьменнікаў рэспублікі. Кандыдатам у састаў выбарчай камісіі ад Саюза пісьменнікаў Беларускай ССР вылучаны старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, народны паэт БССР Я. І. Скурко (Максім Танк).

На беларускай мове

Выдавецтва «Беларусь» выпусціла ў свет на беларускай мове брашуру з тэкстам прамовы Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева «Вялікі подзвіг партыі і народа», ска-

занай 15 сакавіка 1974 года на ўрачыстым пасяджэнні ў Алма-Аце, прысвечаным 20-годдзю асваення ціліны.

Брашура выдадзена масавым тыражом.

БЕЛТА.

У АРГКАМІТЗЕ ПА ПАДРЫХОЎЦЫ І ПРАВЯДЗЕННЮ 30-годдзя ВЫЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСІ АД НЯМЕЦКА- ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ

25 сакавіка ў ЦК КПБ пад старшынствам другога сакратара ЦК КПБ А. Н. Аксёнава адбылося першае пасяджэнне рэспубліканскага аргкамітэта па падрыхтоўцы і правядзенню святкавання 30-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. На пасяджэнні разгледжаны план работы аргкамітэта, а таксама асноўных мерапрыемстваў па падрыхтоўцы і правядзенню святкавання. Аргкамітэт заслу-

хаў інфармацыю старшыні Дзяржкамітэта Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю М. І. Дзяльця аб выпуску палітычнай і мастацкай літаратуры, фотаальбомаў, паштовак, плакатаў, прысвечаных 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Па разгледжаных пытаннях прыняты адпаведныя рашэнні.

БЕЛТА.

21 САКАВІКА ў Мінскі Палац мастацтваў прыйшлі сотні аматараў выяўленчага мастацтва. Тут адкрылася вялікая мастацкая выстаўка кнігі Літоўскай ССР.

— Беларускі народ ведае, любіць і цэніць таленавітае мастацтва янтарнага краю, — сказаў на адкрыцці выставак міністр культуры БССР Ю. М. Міхневіч. — Самабытныя беларыя традыцыі ў ім гарманічна зліваюцца з подыхам нашага часу. Добрую славу заваявалі славытыя літоўскія вітражы, мастацкая коўка, кераміка. Вельмі высокі ўзровень сучаснай кніжнай графікі, сапраўднага росквіту дасягнула народная творчасць.

Мы глыбока перакананы, што гэта буйная мастацкая выстаўка і выстаўка кнігі літоўскіх сяброў стануць сапраўдным святам выяўленчага мастацтва брацкай Літвы, яе літаратуры і кнігавыдавецтва, вялікай і радаснай падзеяй у літургійным жыцці нашых рэспублік.

Народны мастак СССР, член-карэспандэнт Акадэміі мастацтваў СССР І. Кузмініс сардэчна падзякаваў за магчымасць пазнаёміць беларускага гледача з творчасцю літоўскіх мастакоў і адзначыў, што дружба майстроў пэндзля і рэза нашых рэспублік дапамагае росквіту ўсяго савецкага выяўленчага мастацтва.

Старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР В. С. Пратасеня, які выступіў на адкрыцці, адзначыў мацнеючую дружбу беларускіх і літоўскіх мастакоў, якая ўзбагачае іх творчасць новымі тэмамі і вобразами, дапамагае росту прафесіянальнага майстэрства.

— Сіла нашага мастацтва ў яго народнасці і партыйнасці, — сказаў міністр культуры Літоўскай ССР Л. Шэпеціс. — Гэта тыя якасці, якімі мы ганарымся і якія прыносяць мастаку творчую радасць, прызнанне і любоў гледачоў. Мы расцэньваем выстаўкі, якія адкрываюцца сёння, як яшчэ адно звяно брацкай дружбы, што звязвае нашы народы.

НАПЕВЫ І ФАРБЫ ЯНТАРНАГА КРАЮ

Л. Шэпеціс запрасіў прысутных агледзець экспазіцыю.

У залах Палаца мастацтваў літоўскія сябры паказваюць каля тысячы лепшых твораў больш чым 300 аўтараў. Жывапісныя палотны А. Гудайціса, В. Мацкявічуса, С. Вейярытэ, Л. Петкявічуса, І. Шважаса і іншых мастакоў расказваюць аб станаўленні Савецкай улады ў Літве, аб кіруючай ролі партыі, аб подзвігах партызан і падпольшчыкаў у гады Вялікай Айчыннай вайны, аб сённяшняй стваральнай працы літоўскага народа. У многіх жывапісных работах адлюстраваны драгі кожнаму савецкаму чалавеку вобраз У. І. Леніна.

Шырока прадстаўлена на выстаўцы графіка. Свае работы паказваюць такія вядомыя майстры, як І. Кузмініс, С. Крайскаўскас, В. Юркунас, А. Макунайтэ і многія іншыя. У экспазіцыі больш як 40 скульптурных работ — творы лаўрэата Ленінскай прэміі Г. Іякубоніса, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР І. Мікенаса, скульптараў К. Багданаса, Н. Пятруліса, К. Кіселіса і іншых.

Вялікую цікавасць гледачоў выклікала літоўская чаканка, кераміка, шкло, самабытныя работы з тэкстылю і скуры, цудоўная калекцыя вырабаў з янтару.

Багатая экспазіцыя літоўскай кнігі знаёміць з лепшымі работамі паліграфістаў і ілюстратараў. Многія ўключаныя ў яе кнігі атрымалі высокую ацэнку на ўсесаюзных і міжнародных выстаўках.

ПРА ЛАЎРЭАТАЎ ПРЭМІІ КАМСАМОЛА

«Комсомол республікі прадставляе» — так называецца чарговая літаратурна-мастацкая зборнік, які выйшаў у выдавецтве «Молодая гвардыя». Як і ў папярэдніх выпусках, у ім змяшчаны творы пісьменнікаў — лаўрэатаў прэміі камсамола рэспублікі. Аўтарамі яго на гэты

На адкрыцці выставак прысутнічалі сакратар ЦК КПБ А. Т. Кузьмін, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова, загадчыкі аддзелаў ЦК КПБ С. В. Марцалеў і С. Я. Паўлаў.

Тут знаходзіліся таксама сакратар ЦК Кампартыі Літвы А. Баркаўскас, намеснік Старшыні Савета Міністраў Літоўскай ССР Л. Дзіржынскітэ, іншыя члены дэлегацыі Літоўскай ССР на Днях культуры Савецкай Літвы ў Беларускай ССР.

Вялікая размова аб развіцці музычнай культуры дзвюх брацкіх рэспублік адбылася ў Саюзе кампазітараў БССР. На сустрэчу з творцамі беларускай музыкі 21 сакавіка прыйшлі літоўскія кампазітары, народныя артысты Літоўскай ССР старшыня праўлення Саюза кампазітараў Літоўскай ССР Э. Бальсіс, Ю. Юзелюнас, К. Кавяцкас, В. Юргіціс, А. Кленцікіс, заслужаны дзеяч мастацтваў Літоўскай ССР В. Лаўрушас, В. Багданас, М. Ноаікас, Ю. Юзапаіціс і іншыя.

Сардэчна сустрэлі гасцей цёпла віталі іх старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР, народны артыст СССР Р. Р. Шырма, вядомыя кампазітары А. В. Багатыроў, У. У. Алоўнікаў, Я. А. Глебаў, Ю. У. Семяняка, Л. М. Абеліэвіч і іншыя дзеячы музычнай культуры рэспублікі.

На сустрэчы ў запісе прагучалі творы кампазітараў брацкіх рэспублік.

БЕЛТА.

раз сталі тыя, хто атрымаў прэмію за 1971—1972 гг.

Сярод іх беларускі паэт Геннадзь Бураўкін. Вершы яго на рускую мову пераклаў Грыгорый Куранёў. Цёплае слова пра кнігу «Жніво» сказаў народны паэт Беларусі Патрусь Броўка.

НІВЫ дзве рукі на дружбу працягнуліся з Беларусі ў Літву — Нёман і Вілія. Нямунас і Нерыс — так называюць іх нашы браты-літоўцы. Там, дзе сустракаюцца гэтыя рэкі, на жывапісных узгорках стаіць Каўнас, другі па велічыні горад Літвы. Гасцей з гэтага старажытнага горада горада сустракалі рабочыя і служачыя Мінскага вытворча-тэхнічнага аб'яднання «Гарызонт».

А госці былі пачэсныя — заслужаны калектыў рэспублікі, хор Каўнаскага радыёзавода «Банга», які прыехаў у нашу рэспубліку на Дні культуры Савецкай Літвы ў Беларускай ССР.

Гэта было іх першае выступленне пасля прыезду. І выбралі яны на пачатку свайго шматдзённага маршруту менавіта гэты адрас — тым, што абадва прадпрыемствы даўно спаборнічаюць.

— Чатырнаццаць гадоў, — удакладняе намеснік сакратара парткома аб'яднання «Гарызонт» Людміла Іванаўна Зракава. — У нас вельмі песня эканамічны сувязі. У тэлевізары «Гарызонт» стаяцца пераключальнікі тэлевізійных каналаў, якія вырабляюцца нашымі каўнаска-

мі калегамі. Каўнасцы робяць і малагабарытныя пераносныя тэлевізары «Шыдліс», якія могуць працаваць ад батарэй, электрасеткі, акумулятара аўтамабіля. Вельмі зручна.

Кожны квартал мы падводзім вынікі сацыялістычнага спаборніцтва. Дарэчы, вынікі за чацвёрты квартал мінулага года падводзілі ў Каўнасе, куды выязджала дэлегацыя нашага аб'яднання. Мы аказаліся наперадзе. Праўда, літоўскія сябры абцягалі сёлета ўзяць «рэванш». Ну, што ж, жадаем ім поспеху, на тое яно і слаборніцтва. А цяпер, калі паміж нашымі рэспублікамі заключаны Дагавор аб сацыялістычным спаборніцтве на 1974 год, калектывы нашых прадпрыемстваў прыкладуць усе намаганні, каб даць краіне больш высакаякаснай прадукцыі.

Некалькі слоў аб прадукцыі нашага аб'яднання. Гэта розныя маркі тэлевізараў «Гарызонт». Сярод іх адзіны ў краіне тэлевізар 1-га класа — «Гарызонт-104», а таксама мадэль 2-га класа — «Гарызонт-204». Прышоўся да спадобы пакупнікам і наш пераносны транзістарны радыёпрыёмнік «Акія-205». Прадукцыя аб'яднання экспартуецца ў многія краіны

ДРУЖБА НАВЕКІ

свету, у тым ліку ў ГДР, Польшчу, Чэхаславакію, Балгарыю, Францыю, Англію, Бельгію.

...А цяпер пра сам канцэрт. Скажам адразу, хор «Банга» мала чым уступае прафесійным калектывам па майстэрству, па шырокаму дыяпазону твораў, якія ён выконвае. У яго рэпертуары і народныя песні — рускія, літоўскія, беларускія, венгерскія, і хоры з опер, і песні савецкіх кампазітараў.

Працяглыя апладысменты залы выклікала беларуская народная песня «Рэчанька», якая прагучала зусім «па-беларуску» і па інтанацыі, і, што таксама немалаважна, па вымаўленню. Разам з тым, літоўцы не капіравалі выкананне гэтай песні нашы-

мі беларускімі калектывамі, а выконвалі яе па-свойму, адметна...

«Па-операму» прагучаў хор з оперы В. Сметаны «Прадзедная нявеста». І тут жа, следам, зусім іншая па настроі, трагічная «Гібель «Варага» — песня, шырока вядомая па выкананню швейцарскім хорам і, нягледзячы на гэта, вельмі свежа праспяваная гасцямі.

Закончыўся канцэрт выкананнем «Песні аб Радзіме» І. Дунаўскага. Па-літоўску і па-руску спявалі каўнаскае сябры пра нашу вялікую краіну, дзе кожны — роўны, дзе вольна дыхаецца ўсім.

Гасцей цёпла віталі прадстаўнікі мастацкай самадзейнасці «Гарызонта», якія

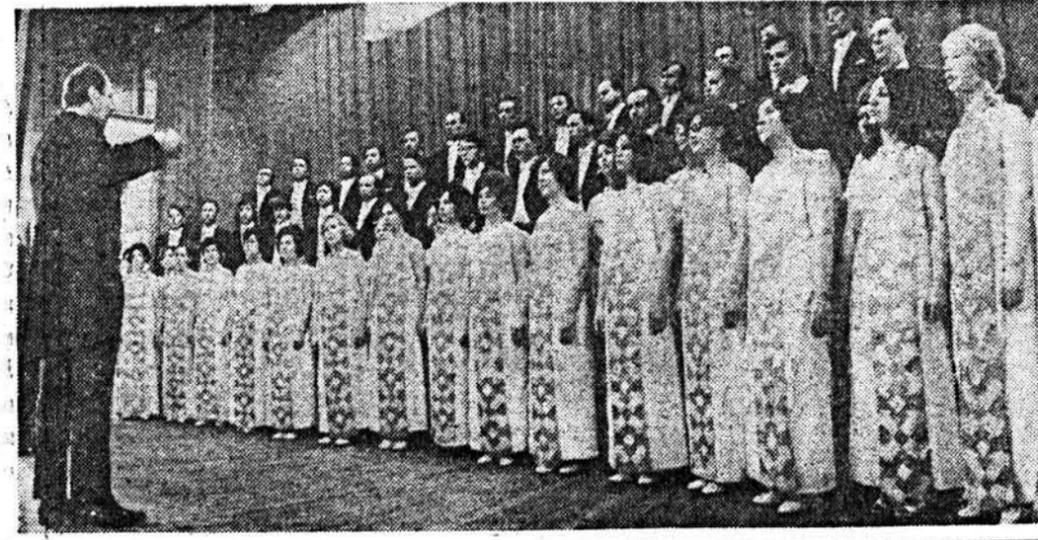
ўручылі гасцям памятныя сувеніры.

Мы папрасілі мастацкага кіраўніка хору, заслужанага артыста Літоўскай ССР Юзаса Шыдлаўскаса кататка расказаць пра свой калектыў.

— Летась мы адзначылі 15-годдзе, — сказаў І. Шыдлаўскас. — У калектыве — 85 чалавек, у асноўным рабочыя і служачыя Каўнаскага радыёзавода. Калектыў наш неаднаразова заваўваў прызавыя месцы на рэспубліканскіх конкурсах, аглядах. Шмат ездзім, выступаем. У Мінску мы не ўпершыню. Але з кожным прыездом заўважаем, як расце і прыгажэе ваш горад. І яшчэ хочацца сказаць самыя цёплыя словы пра беларускага слухача. Ён вельмі ўважлівы і ўдзячны.

М. ЗАМСКІ.

На здымках: Выступае заслужаны калектыў Літоўскай ССР — хор «Банга». Работніца аб'яднання, удзельніца мастацкай самадзейнасці Людміла Яроха ўручае памятныя сувеніры І. Шыдлаўскасу. Фота С. ГЕННА.

АБ ПАДРЫХТОЎЦЫ І ПРАВЯДЗЕННІ СВАТКАВАННЯ 30-ГОДДЗЯ ВЫЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСКАЙ ССР АД НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ

У гераічны летаніс Вялікай Айчыннай вайны яркай старонкай увайшла беларуская наступальная аперацыя, у выніку якой летам 1944 года была ўшчэнт разбіта буйная групоўка нямецка-фашысцкіх арміяў «Цэнтр», поўнасьцю вызвалена Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка, большая частка Літоўскай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, пачата вызваленне ад фашысцкага ярма брацкага польскага народа.

У гэтай наступальнай аперацыі, бліскуча ажыццёўленай 30 гадоў назад савецкімі войскамі ў цесным узаемадзеянні з партызанамі, з новай сілай праявіліся высокі ўзровень ваеннага майстэрства палкаводцаў, мужнасць і масавы гераізм воінаў і партызан. Усяму свету яшчэ раз былі прадэманстраваны несакрушальна магутнасць Савецкай дзяржавы, перавага сацыялістычнага грамадскага ладу, ідэйнае і палітычнае адзінства савецкага народа, празорлівасць і мудрасць Камуністычнай партыі — натхніцеля і арганізатара ўсіх нашых перамог. Ва ўсёй велічы раскрыліся магутная сіла брацкай дружбы народаў нашай Радзімы, беззапветная адданасць савецкіх людзей вялікім рэвалюцыйным ідэалам.

У вэчных акапах і партызанскіх зямлянках, на фронце і ў тыле самааддана змагаліся і працавалі сыны і дачкі ўсіх народаў нашай шматнацыянальнай краіны. У агульнанароднай узброенай барацьбе з фашысцкімі захопнікамі ўдзельнічала звыш мільёна працоўных Беларусі ў радах Савецкай Арміі і больш як 440 тысяч — у партызанскіх атрадах і падполлі.

Бязмерная ўдзячнасць беларускага народа ўсім тым, хто сваім жыццём і крывёй, самаадданым ратным і працоўным подзвігам кавалі і забяспечваў перамогу над жорсткім і каварным ворагам.

Вытрымаўшы суровую праверку ў гады Вялікай Айчыннай вайны бязспрэчна перавагі нашага сацыялістычнага грамадскага і дзяржаўнага ладу, вялікая жыццёвая сіла брацкага саюза сацыялістычных нацый былі зноў пераканана прадэманстраваны пры аднаўленні разбуранай фашысцкімі захопнікамі народнай гаспадаркі ўсім ходам далейшага развіцця эканомікі і культуры рэспублікі. З дапамогай брацкіх савецкіх народаў, пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі працоўных Беларусі ў найкарацейшыя тэрміны пераадолены найцяжэйшыя вынікі вайны, створаны сучасная высокаразвітая прамысловасць, буйную механізаваную сельскую гаспадарку, дабіліся новых поспехаў у развіцці навукі і культуры.

Пасляковае ажыццёўленне выпрацаванай гістарычным XXIV з'ездам КПСС грамадзянскай праграмы камуністычнага будаўніцтва, прынятай з'ездам Праграмы міру, рашэнні снежанскага (1973 г.) Пленума ЦК КПСС, Зварот Цэнтральнага Камітэта КПСС да партыі, да савецкага народа натхняюць працоўнікоў Беларусі на новыя слаўныя здзяйсненні. Насустрач 30-годдзю вызвалення Беларускай ССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў працоўныя рэспублікі ідуць пад сцягам непахіснай вернасці Камуністычнай партыі, адданасці справе камунізму, згуртавання ў вялікай сям'і народаў СССР, ахоплення велізарным палітычным і працоўным энтузіязмам.

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі паставіў адначасна 30-годдзе вызвалення Беларусі, ажыццёўленага ў ходзе завяршэння поўнага выгнання нямецка-фашысцкіх захопнікаў з тэрыторыі Савецкай Радзімы, як вялікае ўсе-народнае свята, і правесці яго пад знакам далейшага ўмацавання непахіснай вернасці савецкіх людзей ідэям Леніна, справе камунізму, безраблінна адносін да рэвалюцыйных, баявых і працоўных традыцый партыі і народа і іх усямернага памнажэння, далейшага ўмацавання непарушнай дружбы народаў нашай краіны.

Важнейшым напрамкам работы партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый па падрыхтоўцы і правядзенню святкавання 30-годдзя вызвалення Беларускай ССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў ЦК КПБ лічыць далейшае развіццё палітычнай і працоўнай актыўнасці мас, усямернае разгорванне сацыялістычнага спаборніцтва за дзятэрміновае выкананне і перавыкананне народнагаспадарчых планаў і сацыялістычных абавязанасцей 1974, вызначальнага года пяцігодкі.

Абкомам, гаркомам, райкомам КПБ, партыйным партыйным арганізацыям прапанавана ўзмацніць выхаванне працоўных, і асабліва моладзі, на слаўных традыцыях і прынцыпах савецкага патрыятызму і сацыялістычнага інтэрнацыяналізму, сканцэнтраваны ўвагу на растлумачэнні:

гістарычнага значэння ажыццёўленай у 1944 годзе Савецкай Арміяй пры актыўнай падтрымцы партызан Беларускай наступальнай аперацыі, якая з'явілася, як і наступныя бітвы, працягам бліскучых перамог савецкага народа і яго Узброеных Сіл у гады Вялікай Айчыннай вайны;

перазага сацыялістычнага грамадскага і дзяржаўнага ладу, несакрушальнай сілы брацкай садружнасці народаў нашай краіны, маналітнага адзінства рабочага класа і калгаснага сялянства — невычарпальных крыніц магутнасці нашай дзяржавы;

ленінскага курсу XXIV з'езда КПСС, які вызначыў перспектывы далейшага, яшчэ больш магутнага эканамічнага і сацыяльна-палітычнага развіцця краіны, няўхільнага росту дабрабыту савецкага народа, ўмацавання абароназдольнасці СССР;

ленінскіх прынцыпаў знешняй палітыкі Савецкай дзяржавы, якія знайшлі сваё далейшае выражэнне і развіццё ў Праграме міру, прынятай XXIV з'ездам КПСС і пасляхова рэалізуемай партыяй і ўрадам, Палітбюро ЦК КПСС і асабіста Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Л. І. Брэжнэвым.

У чэрвені — ліпені 1974 года ва ўсіх гарадах і вёсках рэспублікі, а таксама на граніцах мяжуемых з Беларуссю раёнаў РСФСР, Украінскай, Літоўскай і Латвійскай ССР, сумесна з партыйнымі і савецкімі органамі гэтых раёнаў, прапачавана правесці ўрачыстыя сходы працоўных, мітынгі і народныя гуляні, усенароднае вшыванне ветэранаў вайны і працы, ускладанне вяжкоў на магілы воінаў і партызан, якія аддалі жыццё за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы.

У сталіцы рэспублікі — г. Мінску — 28 чэрвеня 1974 года ў Палацы спорту будзе праведзены ўрачысты сход працоўных і прадстаўнікоў воінскіх часцей, прысвечаны 30-годдзю вызвалення Беларускай ССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў; 29—30 чэрвеня пройдуць мітынгі ля Кургана Славы, у раёне мемарыяльнага комплексу Хатынь і іншыя масавыя мерапрыемствы.

На святкаванні намечана запрасіць прадстаўнікоў часцей, злучэнняў Савецкай Арміі, якія прымалі ўдзел у вызваленні Беларусі, праслаўленых военачальнікаў, былых герояў-франтавікоў і актыўных удзельнікаў партызанскага руху і камуністычнага падполля ў Беларусі, перадавікоў поамысловасці і сельскай гаспадаркі, дзевячаў навукі і культуры.

Абкомам, гаркомам, райкомам КПБ, партыйным партыйным арганізацыям, прафсаюзным і камсамольскім органам і арганізацыям; палітупраўленню Беларускай ваеннай акругі рэкамендавана правесці на падпрыемствах, у калгасах, саўгасах, навучальных і іншых установах і воінскіх часцях сустрэчы з удзельнікамі баёў за вызваленне Беларусі, воінамі Савецкай Арміі і партызанамі, ветэранамі вайны і працы, арганізаваць паходы і экскурсіі па месцах баявой славы, чытанне лекцый і дакладаў аб мужнасці, гераізме і стойкасці савецкага народа ў барацьбе з фашызмам, аб велічы яго стваральных здзяйсненняў у пасляваенны перыяд.

ЦК ЛКСМБ, Белсаўпрофу, Міністэрству культуры БССР, ЦК ДТСААФ, Камітэту па фізічнай культуры і спорту пры Савецкім Міністраў БССР прапанавана правесці ў ліпені 1974 года ў г. Брэсце рэспубліканскі злет удзельнікаў паходу камсамольцаў і моладзі па месцах рэвалюцыйнай, баявой і працоўнай славы савецкага народа; ЦК ДТСААФ БССР і ЦК ЛКСМБ — мотаагітпрабег па месцах баявой славы; Камітэту па фізічнай культуры і спорту пры Савецкім Міністраў БССР і ЦК ДТСААФ БССР — спаборніцтва ў праграме Спартакіяды народаў СССР, прысвечаныя 30-годдзю вызвалення Беларускай ССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

ЦК КПБ абавязвае абкомы, гаркомы, райкомы КПБ, выканкомы абласных, гарадскіх і раённых Саветаў дэпутатаў працоўных, камітэты камсамолу прадоўжыць работу па далейшаму ўвэкавечанню знамянальных падзей і гераічных подзвігаў, стварэнню мемарыяльных знакаў на месцах баёў Савецкай Арміі і партызан з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, па добраўпарадкаванню магіл загінуўшых воінаў, партызан і падпольшчыкаў, у тым ліку і месц іх пахаванняў на грамадзянскіх могілках. Вясной 1974 года правесці агляды і грамадскі прыём афармлення і добраўпарадкавання месц ратнай і працоўнай славы нашага народа.

Выканкомы Віцебскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных сумесна з Міністэрствам культуры БССР прапанавана завяршыць збудаванне мемарыяла ля вёсак Пліна і Палерна Ушацкага раёна, прысвечанага гераічнаму подзвігу партызан у барацьбе з фашызмам.

Абкомы, гаркомы і райкомы КПБ, рэспубліканскія міністэрствы і ведамствы, выканкомы мясцовых Саветаў дэпутатаў працоўных, прафсаюзныя органы і гаспадарчыя арганізацыі абавязаны яшчэ больш ўзмацніць увагу да ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны — інвалідаў, былых франтавікоў, партызан і падпольшчыкаў, сем'яў загінуўшых у барацьбе за свабоду і незалежнасць сацыялістычнай Радзі-

мы, выветліць у кожным асобным выпадку іх неадкладныя патрэбы і аказаць неабходную дапамогу ў палепшэнні жыллёва-бытавых умоў, у вырашэнні пытанняў пенсійнага забеспячэння, працаўладкавання і медыцынскага абслугоўвання.

Дзяржаўны камітэт Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю павінен падрыхтаваць і ажыццявіць у першай палове 1974 года выданне зборнікаў успамінаў удзельнікаў вызвалення Беларусі, кнігі лепшых нарысаў журналістаў і пісьменнікаў аб воінскай доблесці і мужнасці, зборніка расказаў сведак і ахвяр фашысцкіх злачынстваў у Беларусі, нарысаў аб сённяшніх армейскіх буднях і іншых масавых выданняў (фотальбомаў, плакатаў, паштовак), якія адлюстроўваюць гераічны подзвіг савецкага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Дзяржаўнаму камітэту Савета Міністраў БССР па кінематаграфіі даручана правесці ў гарадах і населеных пунктах рэспублікі фестываль фільмаў, прысвечаных подзвігу савецкага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, у 1974 годзе завяршыць работу над стварэннем двухсерыйнага мастацкага фільма аб гераічнай барацьбе беларускіх партызан.

ЦК КПБ прапанавана ў праўленнем саюзаў пісьменнікаў, кампазітараў, мастакоў, кінематаграфістаў БССР, Беларускаму тэатральнаму таварыству арганізаваць творчыя справаздачы дзевячаў літаратуры і мастацтва перад працоўнымі, воінамі Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі, навучнай моладдзю, на пагранічных заставах, у армейскіх універсітэтах культуры;

Міністэрству культуры БССР, Белсаўпрофу, ЦК ЛКСМБ, мясцовым партыйным і савецкім органам правесці ў чэрвені — ліпені 1974 года ў гарадах, раённых цэнтрах, калгасах і саўгасах масавыя святыя песні, выступленні калектываў мастацкай самадзейнасці.

Цэнтральны Камітэт КПБ абавязвае Міністэрства культуры БССР:

абнавіць і папоўніць экспазіцыі рэспубліканскіх, абласных і раённых музеяў, а таксама музеяў, што працуюць на грамадскіх асновах, новымі матэрыяламі, якія ярка і змястоўна расказваюць аб подзвігах воінаў Савецкай Арміі, партызан і падпольшчыкаў, прадоўжыць удасканаленне экспазіцыі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны;

у трохмесячны тэрмін падрыхтаваць перасоўную выстаўку на аснове экспазіцыі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны;

папоўніць рэпертуар тэатраў і канцэртных арганізацый на новымі творамі на ваенна-патрыятычную тэму; сумесна з праўленнем Саюза мастакоў БССР і палітычным упраўленнем ЧСБВА арганізаваць рэспубліканскую мастацкую выстаўку, прысвечаную 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў;

сумесна з саюзамі пісьменнікаў і кампазітараў БССР правесці конкурс на лепшы музычны і літаратурны твор, прысвечаны ратным і працоўным подзвігам савецкіх людзей, і лепшыя з гэтых твораў шырока выкарыстаць у праграмах мастацкіх калектываў, у перадачах радыё і тэлебачання;

партыйным, савецкім, прафсаюзным і камсамольскім арганізацыям прапанавана прыняць меры да расшырэння і ўмацавання ваенна-шэфскіх сувязей калектываў працоўных з падраздзяленнямі і часцямі Савецкай Арміі, арганізаваць сустрэчы рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі, вучняў і студэнтаў з ваеннаслужачымі;

больш актыўна прыцягваць да правядзення ваенна-патрыятычнай работы ў вытворчых калектывах і навучальных установах выдатнікаў баявой і палітычнай падрыхтоўкі, афіцэраў і салдат. Прадугледжана выпусціць памятны значок у сувязі з 30-годдзем вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Беларускаму тэлеграфнаму агенцтва пры Савецкім Міністраў БССР, рэдакцыям газет і часопісаў рэкамендавана шырока асвятляць падрыхтоўку да юбілея, публікаваць артыкулы, нарысы, дакументы і ўспаміны ўдзельнікаў вызвалення Беларусі аб масавым гераізме савецкіх людзей на фронце, у партызанскіх атрадах і ў савецкім тыле, аб кіруючай ролі КПСС у дасягненні перамог у гады вайны і мірным сацыялістычным будаўніцтве; Дзяржаўнаму камітэту Савета Міністраў БССР па тэлебачанні і радыёвяшчэнню арганізаваць тэлерадыёперадачы, прысвечаныя яркім старонкам гераічнай барацьбы савецкага народа за вызваленне нашай Радзімы ад фашысцкіх захопнікаў, подзвігам воінаў, партызан і падпольшчыкаў. Да 30-годдзя вызвалення Беларусі завяршыць работу над тэлефільмам «Ветэраны».

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі зацвердзіў рэспубліканскі аргкамітэт па падрыхтоўцы і правядзенню святкавання 30-годдзя вызвалення Беларусі.

А. Макаёнак і В. Пяткевічус.

САРДЭЧНАСЦЬ І ШЧЫРАСЦЬ

...Яны хадзілі па ціхх залах музея Купалы, уважліва слухалі экскурсавода і то адзін, то другі, прыгледзеўшыся да фатаграфіі ці газетнага радка, адставаў, а потым жэстам прасіў астатніх вярнуцца, наб яшчэ раз, больш пільна разгледзець экспанат. Яны — літоўскія пісьменнікі Юсінас Марцінкевічус, Альфонсас Бяляўскас, Пятрас Кейдошус, Альгімантас Балтаніс, Вітаўтас Пятнявічус, Юліус Бутэнас, Казіс Амбрасас, Эдуардас Селявініс. Іх цікавілі і злымак дома, дзе змяшчалася рэдакцыя «Нашай нівы» ў 1914 годзе.

І фатаграфія Купалы і Коласа з літоўскімі пісьменнікамі, спыніліся яны перад здымкам Уладзіслава Францаўны — яна ўручала кніжкі Купалы ўдзельнікам Тыдня літоўскай літаратуры ў Беларусі ў 1958 г.

Мы разгаварыліся з Пятрасам Кейдошусам, і ён сказаў:

— Я здаўна цікаўлюся творчасцю Янкі Купалы. Ён у Літве — любімы паэт. Я ў захапленні ад усёго, што ўбачыў у музеі. Мы адчулі цяпло вашых рук і вашых сэрцаў. Дні культуры Савецкай Літвы сталі яркім святлам дружбы нашых народаў.

КАРЫСТАЮЦА ПОПЫТАМ

У Дні культуры Савецкай Літвы ў Беларускай ССР ва ўсіх раённых, гарадскіх сельскіх бібліятэках Мінскай вобласці арганізаваны выстаўні кніг братаў рэспублікі. У Крупскай раённай бібліятэцы аформлены выстаўні літаратуры пад дэвізам: «Расцвітай, Савецкая Літве!» і «У бурштынавым краі». Іх матэрыялы расказваюць аб гістарычным мінулым літоўскага народа, дасягненнях у развіцці знамені і культуры. Вялікую цікавасць у наведвальнікаў выклікаюць пераходныя выданні, ілюстрацыйныя

матэрыялы, якія дасягаюць у Крупні энтузіясты-бібліятэкары з Шылуцкага раёна. Каленты вы абменьваюцца выданнямі нацыянальных літаратур, метадычнымі дапаможнікамі.

Цяпер у фондах Крупскай раённай бібліятэкі звыш 800 энцямплараў кніг літоўскіх аўтараў на рускай і беларускай мовах. Попыт на іх у гэтыя дні павялічыўся.

М. РОЗУМ,

намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкома.

КАЛІ ШЭРЫМІ — з інсэм на двары — раніцамі пешчуся ў цёплым ложку і пазіраю на аснежаныя галіны ліп пад вакном, часта ўспамінаецца марозная стэпавая зіма...

Не буду расказаваць, як звязаўшы рукавы плашча і зрабіўшы ношку, я разам з другімі бяздомнікамі ішла па дарогах вайны ў глыбіню Расіі, як апынулася ў далёкім краі, а паспрабую пахваліцца: прачытаўшы заяву, загадчык раённага аддзела народнай асветы сказаў:

— Будзеце добрай настаўніцай, Мар'я Іванаўна: у заяве ніводнай памылкі!

Пачырванела — мне толькі што споўнілася дваццаць, і мая родная мова — літоўская.

Чыглаўская пачатковая школа сустрала мяне саламянай, ад стэпавага ветру ўскудлачанай страхой і глінянымі белымі сценамі. І ўсе вясковыя хаты былі белыя. А зямля чорная, чорная. Дзіўная стэпавая зямля: яна мяняе свае фарбы, як хамелеон. Раніцай ідзеш цвёрдай, звонкай, як бубен, сіняватай сцяжынкай, а пад вечар яна цёмна-блакітная. Возьмеці жменю зямлі — чорная, чорная — нібы руку ў смалу засунеш. Пасля дажджу ног ад яе не адарваць — сапраўдная смала!

Калі грузавік спыніўся, і развеліся шары хвост пылу, белыя, прыгожыя хаткі кркнулі мяне да слёз. Там, па дарогах вайны — кроў, разбурэнне, а тут, нібы на свеце цішыня і спакой — светлыя, маўклівыя хаткі.

Пазней, калі дзеці сэрбалі зацірку з мукі, калі паштальён усё часцей прыносіў то ў адзін, то ў другі двор блакітныя паперкі, а ўся Чыгла пачынала гучна галасіць, хаты ўсё адно бялілі кожнага тыдня.

У школе мне перш за ўсё далі мяшэчкік вапны. Ашчаджала яго, хава-

ла ў самым надзейным месцы сваёй някідкай кватэркі — на печы — і ўсё бяліла школу з усіх сіл. І тады зразу мела, навошта патрэбен чалавеку белы колер — і лягчай рабілася на душы ад гэтага белага бляску.

Першае верасня. Дзяцей набілася поўны клас — паселі па трое, па чацвёрта. У аддзеле народнай асветы мне паралі працаваць у адну змену, але я наважыла — буду ў дзве. І працавала — зранку да вечара. А вечарам, запаліўшы дымную газнічку, зробленую з чарніліцы, правярала шывіткі.

Гадзініца не мела. Раніцай мяне будзілі звонкія галасы вясковых кабет.

— Мароська, Мароська, Мароська...

— Васёк, Васёк, Васёк...

Так жанчыны клікалі кароў, цялят, выганяючы іх на пашу...

Але навошта я расказваю пра дробязі? Зіма сорак першага — вось што найглыбей запала ў памяць. Доўгая, панылая, марозная зіма, калі замкнулася кальцо Ленінградскай блакады, калі ішлі баі за кожны падмаскоўны пагорак...

Ложка я не мела, пасцелі — таксама. Яшчэ ўвосень нехта прынёс мне саламяную мату, назваўшы яе матрацам і жорсткую салдацкую коўдру. Мне падабалася дзіўнае слова «матрац». Крыху пазней я разжылася падушачкай і набітым саломай мяшком, але гэтае сваё багацце я ўсё адно называла «матрац». Спала на печы. Печ, як і ўсе, паліла саломай. І ніколі б раней не паверыла, што яна дае столькі цяпла: спаліш адно — два бя-

рэмкі — у хаце горача, як у лазні. За саломай вандравала праз снег да стога, які стаў на полі. Снег глыбокі: брыду ў салдацкіх ботах, абматаўшы ногі анучамі, а ён сыплецца цераз халавы. Рукавіц не мела — рукі колюцца, мёрзнуць. Надзяру са стога бярэмка, перавяжу вярхоўкай, закіну за плечы — і назад. Схаджу гэтак разы чатыры і ўжо зусім сілы няма. Ускараскаю на печ, згарнуся клубочкам, паляжу, адпачну, адагрэю рукі, ногі: трэба ўставаць, чакаюць шывіткі. Устану, запалю ў печы: траш-

роз падціскае, я вяртаюся ў пакой, варочаюся на мулкім матрацы да світанья...

Былі і светлыя хвіліны. Неяк, адпусціўшы вучняў дамоў, у сенечках убачыла санкі, драўляную крывульку, каб валакчы салому, і цёплыя шарсцяныя рукавічкі.

Не пытала, не ведаю, хто з маіх вучняў прынёс і пакінуў, толькі заліла грудзі цёплай хваля. Час ад часу я знаходзіла ў сенечках на паліцы то вянок цыбулі, то качан — два ка-

Эмілія БАЛАНЕНЭ

АПАВЯДАННЕ

чыць, дыміць салома — адразу робіцца вяселей. Пастаўлю ў печы чыгунок, усыплю жменю аўсянай мукі (усе тады такой заціркай харчаваліся, уся вёска, нават дзеці), павячэраю і сяду за шывіткі. Папраўляю марудна, літара за літарай, каб толькі паболей пасядзець. Стос пакрысе перасоўваецца з аднаго канца стала на другі, памяншаецца, і вось ужо апошні шывіткі. Тады я выходжу на двор, прыслухоўваюся да начных гукаў — ціха, толькі дзесьці хрыпла брахне сабака, трэсне прамёрзлая штыкецна. І такая самота агорне душу, такая пустэча — здаецца, пайшла б, куды вочы глядзяць, абы не сядзець адной у хаце. Але ма-

пусты, то некалькі буракоў. А аднойчы...

Той дзень ужо з самай раніцы быў нейкі асаблівы. Я падхапілася з ложка, нібы трэба было кудысьці бегчы, нібы чакала мяне прыемная неспадзяванка. Ніяк не магла адолець гэтага настрою, і пад вечар, праводзячы вучняў, у сенечках убачыла лыжы. Узрадалася, кінулася да іх, а там яшчэ і пакуначак. Разгарнула — мяккая пушыстая хустка!

Прыклала яе да твару. Дзеці ўжо разбегліся, толькі касенкі Лёня, адварнуўшыся, расціскаў нагой камяк снегу.

Эўгеніус МАТУЗЬЯВІЧУС

КАЛІ ДАСПЕЕШ, МАЁ ЛЕТА?

Калі даспееш, лета слоў маіх?
Калі плады нальюцца церпкім сокам,
І да пладоў тых спелых дакранецца
Мая рука і рукі ўсіх маіх сяброў,
І будуць пахнуць сонечным нектарам
Зямля і хаты, ручаі і песні,
І хлеб надзённы,
І пацалункі, і ўспамінаў зоркі,
І вецер веку, што мне ў твар сячэ?

Калі даспееш, лета слоў маіх?
Калі плады нальюцца церпкім сокам —
Дарункам спеласці быцця?
Чаканыя плады,
Іх даспяваць паэты прымушаюць
У працы, барацьбе, у ціхай адзіноце,
У вочы гледзячы эпасе...

А можа, лета гэтае маё
Ніколі і не прыйдзе,
Ніколі не даспеюць слоў маіх плады?
І на юру гісторыі сусветнай
Пакіну некалькі змарнелых дрэў,
Абпаленых віхурамі вайны,
Абдзёртых крыгамі, людзьмі і часам...
Пакіну некалькі змарнелых дрэў,
Якім недастаткова рук маіх цяпла,
Маёй любові...

Пераклаў Хв. ЖЫЧКА.

Віялета ПАЛЬЧЫНСКАЙТЭ

ДЗЕЦІ, ЯКІЯ ЗАГІНУЛІ У ЧАС ВАЙНЫ

Кастры падобны на зару.
Яны пагаслі рана-рана.
Я вас люблю,
Я вам дару
Барвовыя палі цюльпанаў.

Усхліпы памятных мінут
Глухое праглынула поле.
Як ціха, ціха, ціха тут.
Спакой, ні смутку тут, ні болю.

Расце тут чэзлая трава.
Тут вецер. Цішыня ў граніце.
Прыйдзіце, не хапае вас,
За рукі ўзяўшыся, прыйдзіце!

Дзяцмі пабудзьце сярод нас,
Прыходзьце разам на паляну —
Сюды, тут свята,
У добры час!
Вазьміце, дзеці, па цюльпану!

Гараць палёсткаў аганькі,
Гараць, абпальваючы памяць.
Як літары, і як флажкі,
Цюльпаны ўзняліся над вамі.

Прыходзьце, хоць і цяжка ўстаць
І з крэматырыяў, і з гета...
Хачу дзяцінства вам аддаць,
Забавы, цацкі, песні лета.

Я распалю кастроў зару —
Яны пагаслі рана-рана...
Я вас люблю,
Я вам дару
Жывое полемя цюльпанаў.

Антанас ДРЫЛІНГА

Спяваюць птушкі лепш за ўсё вясной.
Расстацца закаханыя не хочучь.
Рука ў руцэ.
Ідуць па-над ракой,
Спыняюцца, заглядваючы ў вочы.

І топчучь шайкавістую траву
І чуоць, аглядаючы аблогі,
Як недзе гром бурчыць на сіняву,
І як маланка крышыцца далёка.

Сягоння ім па дваццаць. Маладосць!
Чакаюць бесклапотна і адкрыта,
Каб першы гром пачуў і першы дождж
Якая радасць імі перажыта!

У іх усё наперадзе яшчэ.
Не думаць жа пра хмарнасць непагоды,
Калі салодкі першы ток цячэ
Па іх руках, нібы грамаадводах.

Пераклаў Ю. СВІРКА.

В Я С Н А

Па Вільнюсу ідзе вясна
І хвалямі звініць яна
Вільняле — невялікай рэчкі.
І гэтым звонам
Над Гедымінаса гарою
Напоўнена паветра.
Дык як жа тут не размаўляць
І простаю і гучнай мовай
Пра Вільнюс, што становіцца
Усё прыгажэйшым,
Маладзейшым.
Каменні нават ажываюць зараз —
Сумей прымусіць іх загаварыць, —
У іх сцэнтаваны дзень мінулы
З наступным днём.

Глядзіць Антакальскі сасняк
Праз цемень у здзіўленні:
Чаму так рана
У мроіве туманным
На берагі прыгожай Нерыс
Прысела стайка чапляў?
То краны будаўнічыя ўзняліся.
Ім вежа Гедымінаса
Жадае ішчасця...
І сосны кажучь: поспеху вам, людзі!..

Старая крэпасць хоча зелянець
І паркамі аздобіцца
Навокал.
Каменьчык ціхенька ляціць з гары.
І ў сэрцы адгукнуўся рэхам.
Вясна... У падмурак
Мы кладзем цагляны,
Каб з кожным годам
Вільнюс вырастаў, —
І старажытны і вечна юны.

Вільняле ўбачыла Нерыс.
І рада, як сваёй сястры.
Абняўшыся, бяжыць яна, —
Да нёманскіх краёў плыве вясна.
А Нёман там, ля Каўнаскай ГЭС,
Разліўся морам чыстым, сінім
І свеціць, свеціць, свеціць усёй Літве.

Ну, як не радавацца мне
Вясну сустраўшы. Вось зірні —
Увесь край кіпіць
Размахам розных спраў.
Ну, як не ўстаць і не пайсці
Насустрач людзям,
Нібы да любай на спатканне,
Каб ёй аддаць усё, чым поўніцца душа.
Па Вільнюсу ідзе вясна..

СУСТРЭЧА З ЮНАЦТВАМ

Як сэрца сумуе,
А вецер гудзе,
Тады пачынае здавацца,
Што зноў да мяне
У салдацкім сукне
Прыходзіць маё юнацтва.

Прысядзе за стол
Са мною ў кутку
І разам крыху памарыць.
Як даўняму сябру,
Падаўшы руку,
Спытае:
— Ну як ты, таварыш?

І я прыгадаю
Былую пару —
Нястачу, слату і паходы,
Як разам з сябрамі
Страчалі зару
У бітве здабытай свабоды.

Як нашыя словы
Калісь на начах
Звінелі ў трывожным гуле:
— Бандытаў — да сценкі!
— Бандытаў — канцаць!
...Яны ж рыхтавалі нам кулі.

Такі ўжо іх нораў...
Жалобаю быў
Не раз крок наш чуйны пазначан
Ды ў люты мароз
Не ранялі мы слёз:
Бальшавікі не плачуць!

Была барацьба,
Бунтарскі быў лёс
І я і цяпер ўспамінаю,
Як кволы падлетак
Ідзе напрост,
У руках аўтамат сціскае.

А вецер шуміць,
А вецер гудзе,
І цемрыва коле вочы...
Няўжо гэта той,
Што ноччу ідзе, —
Я, сціплы сялянскі хлопча?

Выходзіць, што я.
І я зразумей
Даўно у сваім прадвесні —
Жыццё і любоў, —
Гэта порах і кроў,
І ўжо толькі потым — песня.

Пераклаў В. ШЫМУК.

A. Бляўскас і М. Танн.

ГОСЦІ
«НОВАГА БЫТУ»

Адна з лепшых гаспадарак Мінскага раёна — калгас «Новы быт» — саборнічае з літоўскім калгасам «Паеціс» Каўнаскага раёна. Днямі дэлегацыя літоўскіх хлебабаў пабывала ў навабытаўцаў, пазнаёмілася з іх гаспадаркай, агледзела новы жылы пасёлак, які вырастае тут у апошнія гады.

Здарылася так, што праз некалькі гадзін навабытаўцы сустракалі новых гасцей, удзельнікаў Дэні культуры Літоўскай ССР у Беларусі — вядомага літоўскага пісьменніка, перакладчыка Альбінаса Жукаўскаса і паэтэсу Рамутэ Скучайтэ.

На вечары, які адбыўся ў доме культуры, літоўскія літарата-

ры расказалі пра даўнюю сувязь літоўскай і беларускай літаратуры, прачыталі свае новыя творы.

На вечары выступілі таксама — беларускія паэты Міхась Калачынскі і Анатоль Вярцінскі з перакладамі з літоўскай паэзіі.

Прысутныя цёпла прынялі выступленне лаўрэата міжнароднага конкурсу — Вільнюскага квартэта з удзелам саліста, заслужанага артыста Літоўскай ССР Э. Канявам, артысткамі В. Шышкайтэ, В. Зямскай, М. Верамеевай і іншымі.

Ад імя навабытаўцаў дарогі гасцей горада вітаў старшыня калгаса В. М. Фунцаў.

Р. БАРАВІКОВА.

— Ці не ты прынёс? — спытала, ускудлаціўшы і без таго непаслухмяны валасы хлопчыка.

— Што вы, Мар'я Іванаўна, я нічога не ведаю. — Лёня борздзенька шмыгануў за дзверы.

Ахінуўшыся новай хусткай, я стала на лыжы і падалася ў стап. Аб'ехала вёску — а за ёй бясконца раўнядзь. Хоць бы ўзгорачак ці лагчынка! «Буду спускацца з саламянай скірды» — падумала. Ледзь ускараскаўшыся на самы верх, аслупянела: на залітай

РАНА

сонцам да белага ззяння раўніне чарнела рака, — і рынула са стога на злом галавы. Хутка стагла ля ракі — цёмная, прапахлая чарназёмам, вада, нібы дымілася. Рана была жывая, яна дыхала мне ў твар цёплай парай, і я заплакала. Плакала ад радасці, ад таго, што рэчка жывая, цячэ праз амярцзелую раўніну, і будзе цячы, не баючыся сцюжы і марозаў...

Вярнуўшыся дамоў, знайшла на парозе ледзь жывую кошку — сваю Міцэ. Бываюць жа ў жыцці ішчаслівыя дні!

Цяпер я не была адзінокай. З Міцэ мы елі зацірку, спалі, прыхінуўшыся адно да аднаго на мулкім матрацы пад салдацкай коўдрай, разам дзяжурылі вечарамі ля каганца. Не ведаю, далібог, не ведаю, як бы я пера-

жыла тую зіму, каб не Міцэ. Асабліва, калі мароз пагнаў пад гнілую падлогу маёй каморкі сталі мышэй.

Вёску ўзрушыла навіна: вярнуўся з фронту муж рудой Зіны... Пасядзеў тыдні з два дома, адпачыў, акрыяў, прыладзіў дзеравяшкы і пачаў кандыбаць вясковай вуліцай туды і назад. Ушчэміцца драўляная нага, паваліцца салдат у гурбу, устане і зноў чыкільгае, чыкільгае. Насы ўсіх вясковых жанчын прыліпалі да шыбаў: чаго шукае аднаногі Пеця? Да чаго прыглядваецца?

У адзін позні вечар, калі я над спыткамі паліла ўжо другую капцілку газы, за дзвярамі нехта зашпоргаў. Адчыніла — і ў пакой увайшоў аднаногі Пеця.

— Добры вечар, Мар'я Іванаўна? Не перашкоджу? — гучна, нібы сам сябе падбадзёрваючы, павітаўся Пеця.

— Не, не, калі ласка, праходзьце, — стала запрашаць гасця.

Ён зняў салдацкі шынель, на грудзях бліснуў новенькі ордэн.

Пеця горка ўсміхнуўся, злавіўшы мой позірк — неяк міжволі зірнула на яго нагу. Потым ён зрабіўся хмурым, паклаў локці на стол і пачаў глядзець на пустую сцяну.

— Не трэба так, — паглядзела я Пецеў рукаў. Ён адразу схпіў мяне за руку:

— Ты харошая. Ты вельмі харошая, — вымавіў хрыплым голасам.

Я паспрабавала вызваліць руку, але Пеця трымаў яе, сціснуўшы, нібы абцугамі.

— Баліць, — не ведаючы, што гаварыць, прамовіла я.

Пеця выпусціў руку і бліснуў вачамі.

— Што, не падабаюся? Бязногія не падабаюцца?

Выратавала становішча Міцэ. Яна падыйшла да Пеці і стала лашчыцца. Пеця схамянуўся, сціўся, рукі яго апалі. З хвіліну ён моўчкі стаў, толькі чуваць было гучнае мурканне Міцэ. Потым, пастукваючы дзеравяшкай, сеў.

— Даруй мне, — ціха сказаў Пеця, лашчачы кошку. І ўжо веселей дадаў: — Калі я ляжаў у шпіталі, аднекуль з'явілася кошка. Уся палата яе карміла, хавала ад дактароў і сяцёр.

Даруй, — і ён падняўся.

— Гэта табе, — выцягнуў з кішэні шыняля пакуначак, загорнуты ў газету, і паклаў на стол.

Разгарнула — шматок сала...

— Не трэба, Пеця, няе! дзецам, — паклала яму назад у кішэню.

— Бяры, бяры, дзеці не галодныя: карова ёсць. А ты што ясі? Аўсяную зацірку? А яшчэ настаўніца. Патрабавала б на праўленні — нябось, знайшлося б і мёду, і малака, і сала.

— Далібог, Пеця, што ты гаворыш? Мне не трэба, сытая я, якая тут мая работа!

— Ведаю я тваю работу... Ну, бывай!

Пеця пайшоў. На другі вечар ён зноў прыдыбаў, маўклівы, як бы внаваты, і сказаў:

— Я так сабе. Пасяджу трошкі і пайду.

— Ідзі, Пецечка, дадому, — угавар-

ваю яго. — Ідзі, людзі яшчэ пачнуць гаварыць...

Пеця падумаецца і чыкільгае да дзвярэй. Але на наступны вечар зноў у мяне. Спалохалася — што рабіць? Наказала праз вучня, сына, каб прыйшла маці. Прыйшла жонка аднанога Пеці — стомленая, высахлая, як трэска. Толькі вялікія, разумныя вочы блішчаць на счарнелым твары. Расказала ўсё.

Пецева жонка сядзела, апусціўшы голаў.

— Я люблю яго і такога, усё для яго аддам, жыцця не пашкадую, — варушылася яе бяскроўныя губы. А потым схпіла хулымі гарачымі рукамі маю руку: — Настаўніца, едзь адсюль! Табе ж усё адно, дзе жыць...

— Добра, паеду. Мяне і праўда тут ніхто не трымае.

А сэрца боль абпёк. Трымае ўсё ж нешта, ох, як трымае, — можа, беды хачцікі, аснежаная раўніна, ахутаная парай цёплай рака, мае вучні...

Пецева жонка ўзняла на мяне спакутаваныя вочы.

— Паеду. Пры першай магчымасці, — запэўніла яшчэ раз.

Паехала праз тыдзень. Прыйшла паперка з раёна з запрашэннем на адзін з заводаў Урала. Паехала...

Праводзіла мяне ўся вёска. Напрыносілі, наблілі падарункамі цэлы мяшок — ледзь падняла.

— Мілая ты наша, шэрая галубка, — абдымаючы мяне, гаварылі вясковыя жанчыны і пахрысціянскаму звычайу ўслаўлялі.

Калі ўлезла ў машыну, жанчыны раптам загаласлі...

Грузавік каціўся па вясковай вуліцы, і я ўбачыла ля варот аднанога Пецю. Нічога яму не крыкнула на развітанне, толькі мацней прыціснула да грудзей Міцэ.

Пераклаў І. НАВУМЕНКА.

ЗНАЁМСТВА

Калі я трапіў у камсамольска-маладзёжную змену Валерыя Мельнікава, хтосьці паспрабаваў адгадаць, якім ветрам мяне сюды занесла:

- Не паступіў у інстытут,
- на завод...
- Не-е... Відаць, завочнік...

У абедзённы перапынак уся змена сабралася каля сталіна кантрольнага пункта № 1. Валерыя прадставіў мяне рабочым і папрасіў сказаць некалькі слоў аб сабе: так сказаць, унесці яснасць.

У вочы адразу ж кінулася, што ў змене Мельнікава свае традыцыі, звычкі. Ніхто не пабег у сталюнку, не стаў забіваць «казла». Расселіся, уважліва слухаюць. Калі я сказаў, што сапраўды не паступіў у політэхнічны і рашыў паспрабаваць свае сілы на прадпрыемстве, страгальшчык Гена Кручкоў задаволена пасміхнуўся: «Ну, што?»

Потым хвілін дзесяць гаварылі ўсе. Пытанні сыпаліся градам.

— Надоўга да нас?
— Вучыцца думаеш?

І тут упершыню я пачуў пра «цяжучку», канвеер, нерытмічную падачу маслабакаў і шмат аб чым іншым. Неўзабаве ўсе накіраваліся ў сталюнку. Там хлопцаў і дзяўчат ужо чакаў абед, які ўзяў для ўсіх сусед па канвееры — Лёня Гурбо.

«Спрытна», — мільганула ў галаву, калі я паглядзеў на чару ля касы. І ад гэтага на душы зрабілася неяк асабліва спакойна...

...Злева ад мяне рабочае месца Марыны Дзікун. На заводзе яна ўжо год. Першы час я не паспяваў за агульным рытмам. Спачатку ва ўсіх так бывае. І Марына ахвотна дапамагала мне. Праце яна лёгка, быццам іграючы. Я ведаю пра яе нішмат. Закончыла дзесяцігодку. Працавала ў Карэлі на лесараспрацоўках. Рыхтуецца ў тэхнікум. І яшчэ — карыстаецца ў цэху аўтарызэтам.

Насупраць працуе Света Касіловіч. Невялічкага расточку, яна ледзь бачна з таго боку канвеера. Задуманная і вельмі сур'ёзная. Чуў я, што Света піша вершы.

...Сёння ў цэху была «трывога». Праўда, ніхто нікуды не бегаў, проста быў вывешаны белы аркуш, на якім тушшу напісаны прозвішчы зменных майстроў М. Садоўскага і А. Прышчэ-

ны, калектывы якіх сістэматычна перадаюць рабочыя месцы зменшчыкам у незадавальняючым стане — усюды бруд, загатоўкі накіданы абы-як, латок канвеера не працёрты... Канечне, неспрыемна. Нават Ваня Каракулька і Міша Скіба — навучэнцы Радашковіцкага сельскага прафтэхвучылішча, якія праходзяць на заводзе практыку, былі абураны такой безгаспадарчасцю. Ваня і Міша ў цэху трэці дзень. Мы паспелі пасябраваць. Яны ўсё здзіўляюцца, што я не ведаю вузлаў трактара. Кожны з іх умее кіраваць калёснікам. Хлопцы заканчваюць дзесяты клас, асвойваюць любімую прафесію, пра-

Змена Мельнікава, якая тыдзень назад атрымала за ўдарную працу грашовую прэмію, трапіла ў парусальнікі працоўнай дысцыпліны. Бадай, горш за ўсё тое, што «Камсамольскі праектар» абвясціў «ганьбу» не прагульшчыку Міхалу Сленчуку, а не ў чым не вінаватаму майстру. А чалавек — увесь у рабоце, заўсёды да людзей з душой. Хтосьці гуляў на імянінах, а майстар выконваў за яго аперацыю...

На пяцімінутны выступліў ўсе. Па адрасу Сленчука гаварылі лаканічна і рэзка.

— Будуць яшчэ прагулы — звольніць з работы!
— Будуць выпадкі з'яў-

гей Сівец... Можна паказацца, што не ступіў ён трымае ў руках, а ступіць істоту. Асіярожна бярэ яе, і ступіца лёгка нажыўляецца на палувоўс задняга кола. Калі ж яна не «слухаецца», Сівец страшна на крыўдзіцца, мітусіцца, крычыць...

У слесара - рамонтніка Аляксандра Пыкі працоўны дзень скончыўся. Як ужо заведзена, ён вышывае запар шклянкі са тры газіроўкі, так што з вачэй у яго коціцца слёзы, і з пязменнай усмешкай накіроўваецца ў гардэроб. А заўтра прыйдзе на работу першым, павітаецца, спытае, як справы.

Прабег, як заўсёды, Вале-

ваць! — сказала Марына пачальніку вытворчага кантролю.

І ў гэтым — «працаваць!», што прагучала, як выклік, адбіўся бойкі і напорысты характар дзяўчыны.

Марына пачала працаваць кантралёрам. Тяжка прывыкала яна да сваёй прафесіі. Спачатку адчувала сябе някавата перад таварышамі, якія стаялі ля канвеернай стужкі. Але кантралёр Света Пранок, якая вучыла Марыну рабіць першыя крокі, змагла зацікавіць дзяўчыну.

Заўважыўшы недаробку, брак — бегла да дэфектчыка Віці Місарэвіча.

— Выпраўляй!
— Адкуль такая бойка! — пасміхаўся той, прывычаны на сваім месцы прыкмятаць і ўхіляць непаладкі сам.

А яна маўчыць. Толькі вялікія карыд вочы пад чорнымі стужкамі брывоў глядзяць строга... і нават са злосцю.

Марына — кантралёр 1-га ўчастка галоўнага канвеера. Час ад часу над канвеерам ляціць звакае:

— Місарэвіч! Болт не зашпінтаваны!

— Разьбы няма!

— Цяга хістаецца!..

І ў той жа момант уздоўж канвеера з гайкаўтрам імчыць Віця Місарэвіч. Вось ён схіліўся, выслухоўвае Марыну і, сцярдэльна кіўнуўшы галавой, выпраўляе недаробку.

Адносіны ў яго з Марынай самыя добрыя, сяброўскія. А галоўнае, разумеюць яны адзін аднаго з паўслова, з паўпогляду.

Пытаюся ў Марыны: «Падаецца работа?»

Дзяўчына задумваецца, як бы гэта лепш адказаць, а пасля пасміхаецца і проста ківае галавой у згодзе.

Неяк прыйшла яна з камсамольскага сходу і сказала: — Ведаеш, не пішы пра мяне... Нашу змену сёння крытыкавалі...

— Але ж ты — з АТК, — не згаджаюся з ёю.

— Усё роўна... — І ўзрушана пачала гаварыць аб прагульшчыках, такіх, як Міхась Іўчык, які «адпрацаваў свой тэрмін у змене і пайшоў шукаць больш цяпляе месца».

Мне падалося, што словы Марыны «адпрацаваў... і пайшоў» прагучалі з агідай у адрас пустага, бязвольнага хлопца. І яшчэ — «у змене...» — яна вымавіла так, як аб сваім родным доме.

А Я ЛЮБЛЮ ТАВАРЫШАЎ МАІХ...

НАШ КОНКУРС
ТАБЕ ПЯЦІ ГОДКА!

цуюць... Міжволі пазайздросцілі! І тое, што здарылася са мной на трэці ці чацвёрты дзень маёй працы, з імі, мабыць, не здарылася б...

Цэх наведла дэлегацыя рабочых з ГДР. Адзін з гэцей падышоў да мяне і доўга глядзеў на слясарны ключ, які я трымаў у руках. Потым паціва крагнуў мяне за плячо і спытаў, на якую нагрузку разлічана «трашчотка» (так называўся ключ). Што ключ гэты — «трашчотка», я ведаў, але на якую нагрузку ён разлічаны?.. А так хацелася адказаць! Майстар стаў побач і чамусьці глядзеў убок. Зірнуў і я туды. Плакаты. Чытаю: «Нагрузка 25 кг»... Я паўтарыў лічбу. Госьць здзіўлена ўскрынуў бровы, зірнуў на плакат, потым на мяне і ўсміхнуўся... І пачаў было мне тады, што на плакаце гаварылася пра ступіцу задняга кола! А мой ключ разлічаны ўсяго на 6,5 кг... Аб гэтым я даведаўся пазней, калі пасля таго выпадку пачаў хадзіць у тэхнічны гурток.

НЕ ЗА ГУЧНЫМ ІМЕМ

Гавораць, бяда прыходзіць тады, калі яе не чакаеш.

лення ў цэху ў невярозым стане — судзіць таварыскім судом!

Закранулі і іншыя пытанні. Тут пачалі абурацца дзяўчаты.

— Чаму кураць ля канвеера ў рабочы час?

Хтосьці з самых маладых зрабіў спробу ператварыць прэтэнзіі дзяўчат у жарт. Але іх падтрымаў самы пажылы ў змене ўчотчык Карнееў. Яго паважалі.

— Убачу каго з цыгарэтаў ля канвеера, — ён унушальна паглядзеў на жартуніка, які адразу пачырванеў, — адляпаю па губах.

...Нялёгкім быў той працоўны дзень. На выставым табло 124 машыны! Цікава, ці вельмі стамляюцца людзі? Пацкавіўся пра гэта ў майстра, той усміхнуўся.

— А ты спытай у іх. Адно ведаю — «слабакам» у нас рабіць няма чаго.

Людзі галоўнага канвеера... Вунь прабег з гайкаўтрам слесар-зборшчык Віця Місарэвіч. Праце ён лёгка, спрытна, натхнёна. Быццам у руках у яго не слясарны ключ, а смечок ад скрыпкі... Або слесар-зборшчык Сяр-

рый Мельнікаў. Ён майстар. Спраў на горла. Ён здаецца неад'емнай частцінкай цэха.

КАНТРАЛЁР

МАРЫНА ЮШКЕВІЧ

Уздоўж канвеера ідзе дзяўчына. Калі кожнага трактара спыняецца, нешта глядзіць, штосьці запісвае...

І вось так кожны дзень пяты год.

...Дзесяцігодку Марына Юшкевіч заканчвала ў вёсцы Ржалец на Магілёўшчыне. На выпускным вечары нечакана сказала сяброўкам, што заўтра ад'язджае на Мінскі трактарны завод.

— Кім жа ты будзеш там працаваць? — здзівіліся дзяўчаты.

— Рабочай, — проста адказала Марына.

І вось — упершыню ў жыцці яна на вялікім заводзе. Галоўны канвеер трактарнага захапіў дзяўчыну сваёй працоўнай мелодыяй. Напачатку Юшкевіч накіравалі ў аддзел дакументацыі цэха. Але працавала яна там надоўга.

— Пісаць «пашпарты» можа хто-небудзь і іншы, а я прыйшла на завод праца-

халагічна - дакладнага аналізу характараў людзей. Аўтар прэзмерна захапляецца дыялогамі, апісаннімі быту.

Галоўны герой Мішка Магнат, ад імя якога вядзецца расказ, атрымаўся невыразным, яго індывідуальныя рысы не акрэслены. Ён вельмі падобны на нейкую схему «тэхнічнага» чалавека. У цэху, на дарозе да бацькоў і нават у вёсцы ён толькі думае

Працягваем гаворку на тэму «Сучаснік у працы і літаратуры», пачатуе артыкулам Т. Дзімітрыевай «Герой пачаў у нумары за 4 студзеня 1974 года. Сваімі думкамі і меркаваннямі падзяліліся ў. Анісковіч, Я. Хвалей, М. Янікоўскі, М. Кеняно, І. Тарасевіч, П. Сілівончык, А. Рамановіч, М. Ермаловіч, М. Панасюк, Н. Перкін, М. Бабей, С. Пятрэшка, А. Бутэвіч, К. Цвірка, А. Шабунаеў, Б. Зубікоўскі, А. Зіновіч (гл. «ЛІМ» за 11, 18 студзеня, 1, 15, 22 лютага і 1 сакавіка). Матэрыялы друкуюцца ў дыскусійным парадку.

НАШ сучаснік — гэта і ўбелены сілвізнаю ветэран рэвалюцыі, і ўдзельнік Вялікай Айчыннай вайны, чалавек, які аднаўляў разбураную вайной гаспадарку. А таксама сённяшня юнакі і дзяўчаты, прадаўжальнікі велічных спраў сваіх бацькоў. Цяжкая задача для літаратара ўзнавіць паўнакроўны вобраз гэтага чалавека. Пісаць жа пра яго павярхоўна, пасрэдна, не ўсхвалявана — значыць толькі зводзіць на нішто добрую задуму. Здраецца яшчэ і так, што пісьменнік не можа да канца раскрыць ідэйную задуму. Твор.напісаны ім, сам па сабе цікавы, але глянеш глыбей і не бачыш чалавека ва ўсёй яго велічы, ён не паназаны буйным планам, а разведка характараў не даведзена да канца.

Але не буду галаслоўным, а спашлюся на дзве кнігі, якія працягаў у апошні час.

Гэта «Гарачая сталь» Валянціна Мысліўца і «След пракладае першы» Алеся Савіцкага. Напачатку можа падацца, што творы гэтыя вельмі

НЕ ФАТАГРАФАВАЦЬ,

падобны паміж сабой, тым больш, што ў абодвух (у другім — на дакументальнай аснове) расказваецца пра рабочы клас рэспублікі. Так, у тэме шмат агульнага. Але ж паглядзім, як яна вырашана аўтарамі?

Я згодзен, што В. Мыслівец шмат зрабіў для развіцця жанру нарыса. Аўтар расказвае пра рабочы клас, спрабуе прасачыць яго жыццё, паказаць узаемаадносіны паміж горадам і вёскай. Але гэта, як кажуць, толькі добрая задумка. В. Мыслівец далей яе не ідзе. У аповесці няма ні жыццёва-вострых праблем, ні псі-

аб тым, як наладзіць свае паўаўтаматы. Складваецца ўражанне, што іншага жыцця ў чалавека няма. У гэта б павярэлася, каб Мішка быў паказаны чалавекам валявым, каб акрэслены быў яго кругагляд. Аўтар толькі называе падзеі, але не раскрывае іх.

У аповесці шмат дыялогаў. Але яны не заўсёды нясуць патрэбную нагрузку, часам вельмі і вельмі расцягнутыя. Герой нярэдка займаюцца пустаслоўем. Наогул, мова іх нейкай заштампаваная, падобная на газетны рэпартаж:

«— Гультаёў, Косця, заціснулі. І будзем павышаць

Група работнікаў мастацтваў братняй рэспублікі пабывала і знаёмілася з вытворчасцю Гродзенскага хімічнага камбіната імя С. О. Прытыцкага, калектыву юнага спарцінчае з налегамі Існаўскага завода азотных угнаенняў.
На здымку — літоўскія госці на Гродзенскім хімічным камбінаце. Фота А. ПЕРАХОДА. (БЕЛТА).

Марына ў ліку лепшых камсамолак цэха ўзнагароджана знакам ЦК ВЛКСМ — «Ударнік».

А нядаўна ёй за выдатныя поспехі ў працы было прысвоена званне «Ударніцы камуністычнай працы».

...Мы стаім з Марынай ля кантрольнага століка. Вось прайшла сяброўка Марыны, кантралёр Галіна Сінькевіч. Ubачыла, затрымалася.

— Марына, заўтра на сходзе патрэбна выступіць...

— Добра!
— Марынка! — Гэта ўжо кліча яе высокі хлопец.

— Не забудзь прынесці заўтра фота на Дошку гонару!

— Забуду! — смяецца дзяўчына.

4. МАЙСТАР ВАЛЕРЫЯ МЕЛЬНИКАУ

Сёння на галоўным — навіна: у майстра Валерыя Мельнікава нарадзіўся сын! А ён на работу не прыйшоў — прыбег... Паўзмены націсу па цэху, як метэор. А з вуснаў увесць час не сыходзіла шчаслівая, радасная ўсмешка... Усе вішучоць, разумеюць свайго майстра, стараюцца з усіх сіл!

Валерыя на галоўным канвееры ўжо пяты год. Закончыў Мінскі машынабудаўнічы тэхнікум і па размеркаванню трапіў на Мінскі трактарны. За год перад гэтым праходзіў тут практыку. А цяпер вольны чалавек, адказвай за ўчастак... Так нялёгка было адразу. Але, ён напорысты. Добрую загартоўку дала служба ў Савецкай Арміі. Валерыя камандаваў аддзяленнем у роце сувязі. Толькі ж камандаваць людзьмі ў арміі — адно, на вытворчасці — другое. У вольны час браў Валерыя падручнікі па эканоміцы, праглядаў часопісы. Пытанні ў рабочых узніклі штохвілінна. Яны нібыта выпрабавалі майстра на якасць: паглядзі, што ты можаш, што ведаеш — кіраўнік змены.

І Валерыя паспяваў адказваць, паспяваў рабіць і за сябе, і за іншых. Заўважылі гэта. Заўважылі і тое, што Валерыя часта выпраўляе, быццам выпадкова, чысціць недаробкі. І дысцыпліна ў зме не значна палепшылася.

Рабочыя пачалі падказваць адзін аднаму, папраўляць. Быў у змене малады хлопец

Кісялю Віця. То на аўтобус не паспее, то праспіць... А атрымае зарплату меншую, як у іншых — крыўдзіцца... Рабочыя абураліся паводзінамі хлопца. Пачалі высвятляць... Вызвалі Віця на таварыскі суд. За прагулы і брак у рабоце — штраф і вымову. Справу разбіраў сам майстар (ён жа — судзя). Але пад канец — сказаў:

— Працаваць на канвееры — значыцца неспі адказнасць за сябе і сяброў, не падводзіць іх. Не прыйшоў на работу — таксама падвёў іх (нехта будзе выконваць дзве аперацыі). Прыйшоў у п'яным выглядзе — зробіш брак і ў першую чаргу падвядзеш трактарыста-абкатчыка, які праз чатыры хвіліны садзіцца за сабраны тваімі рукамі трактар... Калі і надалей збіраешся так працаваць — лепш пішы заяву аб звальненні. Будзем выкручвацца без цябе.

Віця не напісаў заяву... Зразумеў, што да чаго!

З цягам часу да Валерыя прыйшоў поспех. Камсамоўска-маладзёжная змена была занесена ў «Летапіс камсамоўскай славы» за першае месца ў сацэлаборніцтве камсамоўска-маладзёжных калектываў заводу. Рабочыя выбралі яго дэпутатам заводскага райсавета.

...У Фёдара Свєгіна, які восенню прыйшоў з арміі проста на канвеер, — захварэў бацька. Падышоў ён да майстра:

— Маці дома адна з дзюма маленькімі сястрыцамі... Прасіла, каб прыехаў... Тэлеграма ёсць, прынясу...

— Не нясі, — мякка перапыніў хлопца майстар. — Едзь. На колькі?.. Едзь. У панядзелак будзь на рабочым месцы.

Майстар верыць людзям, спадзяецца на іх. А без гэтага нельга.

У канцы працоўнага тыдня любіць спытаць нахонт выхадных.

— Можка ўсёй зменай у Раўбічы, а?

Што ж — уперадзе два выхадных.

□

...Вось такія яны — знешне розныя і чымсьці падобныя мае таварышы, людзі галоўнага канвеера. І хоцяцца часам паўтарыць словы паэта: «А я люблю таварышаў маіх...»

У. ГЛУШАКОУ,
слесар-зборшчык Мінскага трактарнага завода.

УВАГА да нарыса ў нашай літаратуры ў апошнія гады як ніколі ўзраста. Але ці на поўную сілу выкарыстоўваюцца яго магчымасці? На жаль, не. Даволі часта нарысы ў сваім імкненні, як слухна заўважыў У. Аісковіч, «паказваць героя як мага больш велічным і бездакорным, як кажучы, на ўсе сто працэнтаў» маюць яго якраз аднабакова, схематычна. Не бачна часам увогуле характару чалавека, бо аўтар толькі пералічвае прозвішчы перадавых людзей. А бывае, што вышукваюцца, штучна падтасоўваюцца праблемы дзеля таго, каб праз іх паказаць чалавека.

І ўсё ж поспехі ў беларускіх нарыстаў відочныя. Даўні прыхільнік рабочай тэмы В. Мысліўцаў у кнізе «Рабочыя людзі» стварыў яркія, запамінальныя вобразы камуністаў, якія ўвасабляюць лепшыя рысы савецкага чалавека. Успомнім учынікі і паводзіны начальніка будаўніцтва Лукомльскай ДРЭС Уладзіміра Міхайлавіча Баброва, парторга Магілёўскага «Лаўсанбуда» Хведара Мікалаевіча Мацькова, брыгадзіра на будаўніцтве карпусоў Полацкага нафтаперапрацоўчага завода Васіля Сямёнавіча Купчына і пераканаемся, што нарысы паказаў іх не толькі як кіраўнікоў, але і як цікавых асоб. Мужнімі, ініцыятыўнымі, душэўна багатымі людзьмі выступаюць і радавыя рабочыя, такія, напрыклад, як старшы машыніст катла Георгій Мельнічук, ваяк моладзі кранаўшчыца Каця Казакова, цяляр Мікола Аўласевіч. Няхай не да канца раскрыты іх характары, аднак і з тых дробных, але жывых і важных штрыхоў, якімі надзяляе герояў аўтар, вырысоўваецца наш сучаснік. Аўтарытэт камуністаў трымаецца не на паучальных парадах і голых дэлавой паграбавальнасці, а на павазе і душэўнасці да людзей, на духоўным узаемаразумеіні з імі.

Па-свойму цікавыя нарысы Ю. Новікава «Наваполацкія эцюды» («Польмя», № 12, 1972), М. Гроднева

жыцця». Якраз жыцця нашага сучасніка і нестасе гэтаму твору В. Мысліўца.

Зусім іншае ўражанне пакінула ў мяне дакументальная аповесць А. Савіцкага «След пракалада першы». Аўтар цікава расказаў пра сапраўднага героя нашага часу — сталявара Мінскага аўтазавода Дзмітрыя Барашкіна, пра яго таварышаў на рабоце.

А задача ў пісьменніка была з нялёгкіх. Твор жа дакументальны, і тут не дасі волі творчай фантазіі. Вось чаму аўтар шмат бываў на заводзе, сустракаўся з рабочымі. Не, ён не збіваецца на пераказ біяграфіі Барашкіна. Ён аналізуе ўчынікі героя, задумваецца над вытокамі ягонага працоўнага подзвігу. Аповесць уражае менавіта сваёй жыццёвай праўдзівасцю. Вось, напрыклад, эпізод, у якім расказваецца, як Барашкін з Ізобавым упершыню прыйшлі на будаўніцтва аўтагіганта:

«Шырокія дзверы каменнай будыні былі адчынены. Дя ўваходу стаяў мужчына ў зялёным плашчы, нешта разглядаў у паперах,

«Сонечны вецер» («Польмя», № 11, 1973), Л. Прокшы «Да сустрэчы ў Крыніцах» («Польмя», № 8, 1973), А. Харкевіча «Дарозе няма канца» («Польмя», № 6, 1973). І ў іх умела паказаны лепшыя рысы прадстаўнікоў рабочага класа: гуманізм, павага да людзей, інтэрнацыяналізм, пачуццё адказнасці за агульную справу, высокае ўсведамленне прафесійнага гонару. Праўда, месцамі аўтары не пазбеглі звычайнай «паточнай»

РАЗВЕДЧЫК ХАРАКТАРАЎ ЦІ СУЗІРАЛЬНІК?

фіксацыі падзей. Часам кідаецца ў вочы і фрагментарнасць сюжэтных ліній, кампазіцыйная раскіданасць.

Ёсць пэўныя пралікі ў зборніку нарысаў «Кім быць?», які выйшаў летась у выдавецтве «Вышэйшая школа» і адрасуецца моладзі, што рыхтуецца прысвяціць сябе рабочым прафесіям.

Разглядзець і пазмагацца за добрае ў чалавеку, паказаць яго маральныя якасці — гэтым кіруюцца аўтары шматлікіх «вясковых» нарысаў. Сярод іх хоцяцца вылучыць творы П. Місько з кнігі «Гаспадыні свайго лёсу» і «Дрэва жыцця».

Няўрымлімымі шукальнікамі новых, больш дасканалых форм арганізацыі грамадскай вытворчасці, навуковых метадаў кіраўніцтва паўстаюць перад намі старшыня калгаса Імя Дзяржынскага Маладзечанскага раёна Рыгор Сафронавіч Пачуйка (нарыс У. Дамашэвіча «Каб радзіла зямля»), старшыня калгаса «Бальшавік», што на Аршаншчыне, Генадзь Міхайлавіч Шведкаў (нарыс Я. Сіпакова «Чалавек на зямлі»), а таксама Уладзімір Аляксандравіч Рыхцер, старшыня калгаса ў вёсцы Кажан-Гара-

док Лунінецкага раёна (нарыс «Ключы ад Сезама» В. Палтаран). У іх манеры жыцця і працаваць, у стылі кіраўніцтва, пазбаўленым валонтарызму і штурмаўшчыны, у здольнасці цвяроза ўлічваць рэальныя факты і магчымасці цяперашняга ўзроўню вытворчасці, у разуменні клопатаў і трывог людзей, ва ўменні проста і звычайна трымацца ў асяроддзі калгаснікаў, — ва ўсім гэтым праўдзівая грамадзянская сталасць, сацыяльная актыўнасць і чалавечая каштоўнасць важнае калгасных калектываў.

Нямала зроблена беларускімі нарысістамі ў паказе майстэрства партыйнага кіраўніцтва, партыйнага ўздзеяння на масы. Пісьменнікі добра разумеюць дзейнасць партыйнага работніка, якая па прыродзе сваёй — творчасць, чалавечасць. І тыя нарысы, якія імкнуча паставіць людзей гэтай высокароднай справы ў цэнтры сваіх твораў, заклікаюць быць летанісам спраў і думак новага чалавека, маюць неабмежаваныя магчымасці для ўвасаблення лепшых якасцей сваіх герояў, камуністаў-ленінаў. Глыбока пранік у творчую лабараторыю партыйнага работніка, у спецыфіку яго творчай працы, паказаў ваякаў розных характараў і рознага службовага становішча ў штодзённых буднях, поўных рэальнага драматызму, В. Якавенка ў сваім нарысе «Дарога праз гаць» («Польмя», №№ 2—3, 1971) і «Акіо на плошчу» («Польмя», № 1, 1973).

Нябачаны размах навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, маштабнасць праблем перарастання развітага сацыялізма ў камуністычнае грамадства патрабуюць ад нарысістаў паўней выкарыстоўваць магчымасці жанру для паказу ўсебаковага развіцця новага чалавека, імкнуча да стварэння паўнакроўных, аб'ёмных характараў. Дзейнасць камуністычнай партыі, велічынны здзіўненні і працоўны гераізм народа даюць дастатковую колькасць матэрыялу. Пospex нашым пісьменнікам і журналістам будзе спаларожнічаць там, дзе яны будучы выступяць як разведчыкі чалавечых характараў, а не як простыя сузіральнікі жыцця.

Міхась НЯХАЙ,
кандыдат філалагічных навук.

нормы ў будучым... Будзем уводзіць механізацыю.

— Давайце, старайцеся.
— Дзівак-чалавек... Гэта ж эканамічная заканамернасць росту вытворчасці, развіцця магутнасці дзяржавы».

Нярэдка В. Мысліўцаў фактаграфічна ў паказе таго ці іншага вытворчага працэсу. Аднабакова і павярхоўна малое асабістае жыццё Магната і Волечкі. Пра іхнія ка-

А РАСКРЫВАЦЬ

ханне расказваецца неяк лёгка, я б сказаў, прымітыўна і пашлавата:

«Вечарам мы з Волечкай сядзелі на лавачцы пад клёнамі супраць іхняй хаты. У вокнах ярка гарэла святло. Ні з таго Волечка ўсхплася з лавачкі, наблізілася тварам да майго твару, папрасіла, каб я адкусіў кавалачак цукеркі, якую яна смактала, а цяпер трымала ў белых частых зубах. Яна глытала сліну ад соладзі і так міла і шапялява прасіла мяне, што я прыгарнуў яе за плечы рукамі бліжэй да сябе».

«Арыгінальнае» выяўленне пачуццяў... І гэта не адзінаковы прыклад. Усё «каханне» нашых герояў выглядае занадта літаратурным. Разлад паміж імі таксама дзіўны. Калі Волечка паехала на матацыкле са старшынёй калгаса, Магнат думае, што яна сабралася выйсці за таго замуж, і перажывае на працягу ўсёй аповесці. Як высвят-

ляецца, «пакуты» яго дарэмныя. Волечка патушыла пажар, ляжыць у бальніцы і думае, што Мішка чэрствы, забыўся пра яе.

Сапраўды дзіўна. Тым больш, што сам Магнат часта бывае ў вёсцы, ездзіць туды і яго аднавяскоўка Мілка, прыязджаюць да Мішкі сёстры. Няўжо яны не маглі растлумачыць, што і да чаго. Не маглі, бо так хоча аўтар.

Прыблізны характары Мішкі, Сабатажніка і іншых персанажаў. Нельга пагадзіцца з тым, што сказана ў анатацыі: аповесць «насычаная непадрабнай праўдай

ГІМНАМ вечнай і не-
парушнай дружбы
савецкіх народаў
стаў вечар літоўскай лігара-
туры, які адбыўся ў Мінску.

На сустрэчу з літоўскімі
паэтамі і празаікамі ў Палац
культуры прафсаюзаў прый-
шлі іх беларускія калегі, а
таксама рабочыя, служачыя,
студэнты.

У прэзідыуме — дэлегацыя
Літоўскай ССР на чале з міні-
страм культуры Л. Шпеці-
сам, літоўскія пісьменнікі

А. Вяліўскас, А. Балтакіс,
Ю. Марцінкявічус, А. Мал-
доніс, К. Амрасас, Ю. Бутэ-
нас, Б. Пяткявічус, Э. Селя-
чынскі, Е. Якштас, В. Паль-
чынскі, П. Кайдонус,
Р. Скучайтэ, А. Жукаўскас,
Ю. Кобрын.

Вечар адкрыў старшыня
праўлення Саюза пісьменні-

яшнія наша сустрэча пакіне
незабытае ўражанне ў сэр-
цах і стане добрым стымулам
для больш натхнёнай і плён-
най працы ў стварэнні новых
твораў, якія праслаўляюць
нашу мудрую Камуністыч-
ную партыю, вялікую Радзі-
му, гераічны савецкі народ.

Слова атрымлівае старшы-
ня праўлення Саюза пісьмен-
нікаў Літвы Альфонсас Вя-
ліўскас:

— Прынята гаварыць, —
адзначыў ён, — што калі
сябруюць літаратуры — сяб-
руюць народы. Словы гэтай
мудрай фразы мне хацела-
ся б памяняць месцамі: самае
драгое, што ёсць у нас — гэта
дружба, і іменна яна на-
раджае сапраўдную дружбу
нашых літаратур. Сёння, на
гэтай сустрэчы са сваімі ка-
легамі, з патрабавальнымі

рэспублікі Н. Л. Сняжкова,
загадчык аддзела культуры
ЦК КПБ С. В. Марцалеў.

□
Добрая слава літоўскага
кіно даўно перасягнула гра-
ніцы рэспублікі і краіны.
Стужкі «Жывыя героі», «Ші-
хто не хацеў паміраць»,
«Дзяўчынка і рэха», «Геркус
Мантас», «Гэта салодкае сло-
ва — свабода» ўдасноны пры-
зоў на ўсесюзных і міжна-
родных фестывалях.

Шмат цёплых слоў было
сказана аб майстрах кінема-
тографіі брацкай рэспублікі
на адкрыцці фестываля лі-
тоўскіх фільмаў у сталічным
кінаатэатры «Партызан».

— Гэты фестываль, — ска-
заў старшыня Дзяржаўнага
камітэта Савета Міністраў
ЕССР па кінематографіі
У. В. Мацвееў, — будзе са-
дзейнічаць устанавленню
яшчэ больш цесных творчых
кантактаў паміж майстрамі
савецкага кіно, актыўнаму
абмену культурнымі каштоў-
насцямі, шырокаму азнаям-
ленню беларускіх глядачоў з
лепшымі творамі літоўскага
кінамастацтва.

Старшыня Дзяржкамтэта
Савета Міністраў Літоўскай
ССР па кінематографіі В. Ба-
нюліс расказаў аб цесным
супрацоўніцтве беларускіх і
літоўскіх кінематографістаў,
аб асноўных напрамках да-
вору на сацыялістычнае спа-
борніцтва, які адным з пунк-
таў прадугледжвае сумеснюю
работу над новымі фільмамі.

□
Госцем мінскіх трактараза-
водцаў быў дзяржаўны ака-
дэмічны заслужаны народны
ансамбль песні і танца Літоў-
скай ССР «Летува». Арты-
сты наведлі галоўны канвее-
р прадпрыемства, пазнаемліся
са справамі праслаўленага
калектыву.

Вечарам у Палацы культу-
ры ансамбль паказаў вялікую
канцэртную кампазіцыю.

□
Група ўдзельнікаў Дзён
культуры Савецкай Літвы,
якая прыбыла на Гродзен-
шчыну, наведла хіткамбі-
нат імя С. О. Прытыцкага.
Дырэктар прадпрыемства
Г. І. Салаўёў расказаў аб ро-
спехах калектыву, прадукцыя
якога — мінеральныя ўгнаен-
ні — у вялікай колькасці ад-
праўляецца земляробам брат-
няй рэспублікі.

БЕЛТА.

ПАЛІТРА СВЯТА

каў БССР народны паэт Бе-
ларусі Максім Танк.

— У гэтыя незабыўныя
дні, — сказаў ён, — нашы сэр-
цы сагрэты радасным і свет-
лым пачуццём, імя якому
дружба. Мы яе чуем у звон-
ках песнях, блізкіх і родных
па настрою і мелодыі, бачым
у творах мастацтва, адчуваем
у штодзённым жыцці нашых
народаў-суседзяў, аб'яднаных
адным лёсам.

Для нас дарагія імяны Лю-
дася Гры, Пятраса Цвіркі,
Саламеі Нерыс, Антанаса
Венцлавы, Таафілса Цыльві-
ціса, з кім звязала нас даў-
няя творчая дружба.

Іх кнігі, а таксама творы
іншых сучаснікаў — Э. Межа-
лайціса, Ю. Марцінкявічуса,
А. Жукаўскаса, А. Вяліўска-
са, Э. Матузьявічуса, М. Служ-
кіса, І. Авіжуса, Ю. Балту-
шыса, А. Малдоніса, В. Пят-
кявічуса, А. Балтакіса сталі
вядомымі і любімымі не
толькі ў нашай краіне, але і
далёка за яе межамі.

Мы ўпэўнены, што і сё-

беларускімі чатачамі мы га-
ворым: наперадзе ў нас но-
выя сустрэчы з вершамі і па-
эмамі, з таленавітымі кніга-
мі аб дружбе народаў-брат-
оў, таму што нашы сэрцы
б'юцца ў адзіным рытме.

Альфонсас Вяліўскас уру-
чае беларускім пісьменнікам
падарунак — графічную кар-
ціну А. Спіруцітэ «Песня
ясны».

І вось слова блрэ паэзія.
Затаіўшы дыханне, слухае
зала натхнёны радкі аб бра-
цтве, загартаваным у баях,
аб Радзіме і партыі, аб дара-
гіх сэрцу прасторах роднага
краю. Свае вершы і перакла-
ды прачыталі Максім Лужа-
нін, Віялета Пальчынскітэ,
Міхась Калачынскі, Рамутэ
Скучайтэ, Альфонсас Малдо-
ніс, Анатоль Грачанікаў,
Альгімантас Балтакіс, Юсці-
нас Марцінкявічус і іншыя
паэты Літвы і Беларусі.

На вечары прысутнічалі
сакратар ЦК КП Беларусі
А. Т. Кузьмін, намеснік
Старшыні Савета Міністраў

НОВЫЯ НАЗВЫ НА АФІШАХ

У Магілёве адбылася прэм'-
ера спектакля «І смех, і грэх».
У ім іграюцца п'есы Л. Родзе-
віча «Зблнтэжаны Саўна» і
Я. Купалы «Прымакі». Паставіў
спектакль галоўны рэжысёр
тэатра У. Караткевіч.

На здымку — сцена са спе-
такля. У ролі Кацярыны арты-
стка В. Рагачова, Мацейкі —
В. Караткевіч.

Фота А. КУКШЫНСКАГА.

Гродзенскі абласны дра-
матычны тэатр пазнаеміў
гледачоў з п'есай Васіля Бы-
кава «Апошні шанц». Паставіў
спектакль заслужаны
дзялч мастацтваў РСФСР
А. Струнін, Мастак — М. Яку-
нін.

На здымку — сцена са
спектакля. У ролях сувязно-
га Ціхана і падпольшчыка
Цясленкі артыст У. Дзямін
і заслужаны артыст РСФСР
А. Ялонаў.

Фота Л. МІХАЙЛАВА.

МУЗЫЧНАЕ мастац-
тва... Гэта спеў і роз-
дум, агністы рытм
вясёлага танца і прасветлены
сум, абуджаны ўспамінам аб
вайне... І калі нашы літоў-
скія сябры на дзесятках кан-
цэртных эстрад — ад сталі-
цы да Полацка, ад Гродна да
Рэчыцы — нібы гартваюць
старонкі музычнага летапісу
свайго народа, у нас з'яў-
ляецца ў адказ жаданне го-
рача падзякаваць іх за змя-
стоўнае і хваляючае мастац-
тва. Пасланцы братняй рэ-
спублікі, шануючы сваё міну-
лае, імкнуцца перадаць суч-
аснікам і далей, у спадчыну
наступным пакаленням, сё-
няшні роздум, сённяшняе
ўражанні, сённяшні эмацыя-
нальны настрой. Чыгуначнікі

Спявае народны артыст
СССР В. Нарзінка.

— Музыканты з Літвы пака-
залі вялікае багацце тэмбравых
фарбаў, гнуткую дынаміку,
— сказаў ён. — Пазна Мініюса
Чурлёнкіса «Мора», якая прагу-
чала ў Мінску ўпершыню, яс-
крывае таму сведчанне. Ды
толькі высокай тэхнікі для
раскрыцця эмацыянальнага ха-
ракта партытуры недастатко-
ва — музыка вымагае духоў-
насці выканаўцаў. Аркестр
пад кіраўніцтвам Ю. Домарка-

САТКАНАЕ

Брэста і будаўнікі Магілёва,
нафтавікі Гомельшчыны і
віцебскія станкабудаўнікі ад-
чуваюць у шматгалоссі і ка-
ляровай разнастайнасці ан-
самбляў, што прыехалі да іх,
багацце традыцый і творчы
пошук.

Адно з самых яркіх ура-
жанняў — «Не краінаце бла-
кітны глобус» Э. Бальсіса ў
выкананні сімфанічнага ар-
кестра, хору хлопчыкаў
«Ажулюкас» і салістаў.
Слухачы сустрэлі гэты твор
гарачымі апладысментамі.
Калі можна часам ужываць
тэрмін «трыумфальна», то ў
дачынненні да таго, што было
ў філарманічнай зале Мін-
ска, ён будзе зусім дарэчы.
Слухачоў узрушыла гармо-
нія і навізна мастацкіх срод-
каў, якімі кампазітар так
глыбока раскрыў гуманістыч-
ную ідэю — у імя будучыні
людзі абавязаны рабіць усё,
каб не было больш такой жу-
даснай вайны, якой была
другая сусветная... Калектыву
выканаўцаў знітаваны адзі-
най задумай і прадуманай у
дэталях дырыжорскай во-
ляй. Падзякі заслужылі і
салісты — Ніёле Амбразаі-
цітэ, Пранас Зарэмба і Вай-
дас Урмілявічус (мецца-са-
прана, барытон і дыскант).

Слова пра сімфанічны ар-
кестр гасцей мы папрасілі
сказаць дыпламанта Усесаюз-
нага конкурсу Юрыя Яфіма-
ва.

са і выглядае такім кангла-
мератам артыстаў. Таму нас
усіх так радавала спалучэнне
дакладнага рытмічнага малю-
нка з зусім свабодным палыб-
лемнем у свет пачуццяў, якім
быў захоплены кампазітар.
Знаёмчыся з «пачырнам» гэ-
тага дырыжора, міжволі ўспа-
мінаеш і яго папярэднікаў, якія
ўзначальвалі аркестр Літоў-
скай дзяржаўнай філармоніі
раней — Б. Дварыніса, А. Кле-
ніціса, М. Дварынайтэ. Па-
этычнае адчуванне музыкі,
уласцівае ім, перадаецца як ад-
на з характэрных рысаў твор-
часці новым пакаленням арты-
стаў. Мабыць, дзякуючы гэта-
му мы адчулі ў творы М. Чур-
лёнкіса і шырокі подых грознай
стыхіі, і пераможную сілу
хваль, і спакойны пераход да
сузіральнага настрою чалаве-
ка на беразе мора...

Самабытнае гучанне ан-
самбля народных інструмен-
таў «Сутарціне» пад кіраў-
ніцтвам заслужанага артыста
Літоўскай ССР Пранаса Та-
машайціса. Застаючыся ў
значнай меры этнаграфіч-
ным, ён дае арыгінальную ар-
кестроўку фальклорным твора-
рам, адкрывае новыя інтана-
цыі і нюансы для таго, каб
данесці да сучаснага слухача
непасрэднасць пачуццяў, які-
мі былі прадыхтаваны некалі
мелодыі народных песняў. Як
і салісты ансамбля Марыя
Алешкевічутэ і Іонас Стасіо-
нас, яго музыканты дэман-
струюць добры густ і дзівоснае
ўнутранае адчуванне непаў-
торнай прыгажосці кожнага
канцэртнага нумара.

У параўнанні з «Сутарці-
не» Дзяржаўны акадэмічны
заслужаны народны ансамбль

СУСТРЭЧА — НІБЫ ЭКЗАМЕН

Расказвае галоўны рэжысёр Магілёўскага абласнога тэатра
драмы і камедыі (Бабруйск) Віктар КАРАЛЬКО

Самы малады тэатральны ка-
лектыв рэспублікі ўпершыню
выступае ў гэтыя дні перад
патрабавальным і добразычлі-
вым мінскім глядачом. Калі
група выхаванцаў Беларускага
тэатральна-мастацкага інстыту-
та ў 1970 годзе выпраўлялася
ў Бабруйск, грамадскасць на-
шай сталіцы не толькі зычыла
ёй поспеху ў творчай працы, а
і выказвала спадзяванні, што
гэта будзе арыгінальны, сама-
бытны ансамбль, са сваім мас-
тацкім абліччам. Група тэатра,
у якой разам з нядаўнімі вуч-
нямі народнай артысткі РСФСР
Веры Паўлаўны Рэдліх працу-
юць запрошаныя з розных га-
радоў прафесіяналы больш ста-
лага ўзросту, увесь час арыен-

туецца на героіка-рамантыч-
ную драматургію. «Разгром»,
«Як гартэвалася сталь» і «Хло-
пец з нашага горада», «А зоры
тут ціхія...» — такія былі этап-
ныя работы ў станаўленні ка-
лектыву.

Ад Ужгарада і Мукачова да
Даўгаўпілса праляглі маршру-
ты тэатра з Бабруйска за чаты-
ры гады існавання. «Вандроў-
нае жыццё» далёка не ўсіх на-
шых калег задавальняе. Акра-
мя таго, некаторых артыстаў
запрашаюць сталічныя сцэны
(Мінск, Рыга). Таму ў творчым
складзе кожны сезон адбыва-
юцца змены.

Чаму я гавару пра гэта? Зу-
сім не для таго, каб прасіць у
мінчан паблажлівых адносін да

Выступае камерны аркестр.

песні і танца Літоўскай ССР «Летува» зразумела, выглядае больш маштабна. Але чысціня і шчырасць выканання — тыя ж. Мабыць, самы ўарушаны прымём яму аказалі трактаразаводцы Мінска. Палац культуры ардананоснага завода быў перапоўнены. І кожны нумар глядачы

Хазэ і Пінкертана, у нацыянальным рэпертуары, у творах рускіх класікаў Віргіліус Нарэйка заўсёды адкрывае характэрнае зместу, таго жыццёвага перажывання, што натхніла кампазітара. Ён выразна вымаўляе фразу, ён перадае бляск (або, наадварот, драматычную забыта-

На сцэне — ансамбль «Летува».

служаны артыст Літоўскай ССР Саўлюс Сандэціс у праграме, што выконвалася для беларускіх слухачоў, даў адчуць і творчыя шуманні калектыву ў галіне інтэрпрэтацыі класічных твораў.

Водгулле галасоў прыроды і чалавечага натоўпу, водгулле, адчутае музынай і праз музыку раскрытае, — так гучыць Каўнаскі дэяр-

дзя для любога выканаўцы «Карчме» Р. Бражынскіса. А як адмыслова выконваліся кантрасты штрыху ад найтанчэйшага піянісіма да мажорнага фартысіма ў танеускім «Усходзе сонца»! Хочацца падірэсліць, што пераходы ад аднаго музычнага настрою да другога ў каўнаскага артыстаў вызначаюцца і па дынаміцы, і па тэмбрах, і па характары пераходамі душэўнага настрою спевакоў з аднаго стану ў другі. Гэта заслуга і П. Бінгаліса, і дырыжора А. Мішэйніса, і хормайстраў Р. Юркініса і Ю. Дубіцкаса... Слухачам было прыемна даведацца, што ў рэпертуары хору ёсць творы беларускіх кампазітараў. Асабліва ўарушылі аўдыторыю «Хатынскія званы» Юрыя Семянкі.

...Нам давялося пачуць па тэлефоне размовы адміністрацыйнага філармоніі. Гэта было, як на дыспетчарскім пункце.

— Хор «Варпас», ад'езд у Гродна ў 12.40. Склад — пяцьдзесят восем чалавек. Канцэрт у Гродна ў 20.00...

— Сімфанічны аркестр. Дзевяноста тры чалавекі. Цягнік № 204. Канцэрт у Доме культуры імя Леніна. У 15.00 канцэрт-сустрэча ў Гомельскім дзяржаўным універсітэце...

— Ансамбль «Нерья», шаснаццаць чалавек. Ад'езд у Маладзечна... Канцэрт у калгасе «Светлы шлях»...

Як у вайсковым штабе, называліся тэрміны і нумары рэйсаў, колькасць месцаў у гасцініцах, прозвішчы адказных за своечасовы пачатак канцэртаў. Дзелавае абстаноўка. Напружаны рытм. А там, на сцэнах, асветленыя святлоапарамі агнямі рампы, то засяроджаныя напружана ўладарнага жэсту дырыжора, то захоплены імклівым танцам, то цалкам заглыблены ў меладыйную плынь песні, — яны, артысты братняй Літвы, іх мастацтва. «Мастацтва, сатканае, здаецца, з промяняў сонца і блакіту неба», — як сказаў народны артыст СССР Рыгор Шырма. Дакладнае вызначэнне. Дні культуры Савенкай Літвы ў Беларускай ССР у сакавіку семдзесят чацвёртага года засведчылі гэта яркава.

Барыс БУР'ЯН.

З ПРАМЕННЯЎ СОНЦА

сустрэкалі дружнымі воплескамі рабочых далоней.

— Мы крычалі «бравы!» артыстам, бо яны заслужылі самай высокай ацэнкі і сапраўды зачаравалі нас, — гаворыць старшы інжынер інфармацыйна-вылічальнага цэнтра завода Сяргей Зіневіч. — Уражанне было такое, нібы ім вельмі хочацца спяваць і танцаваць. Яны не дэманстравалі ўмельства і сваю выдатную школу, а жылі ў рытмах і мелодыях фальклорных твораў, сабраных Часам і Народам. У адзіную вясёлку шчырых чалавечых спаведзёў зліваліся літоўскія, беларускія і рускія напевы. Які ўнікальны па сваёй асаблівасці гумару і грацыёзнасці «Певень»! Колькі народнай хітрынкі і дасціпнасці ў харэаграфічнай сцэне «Дачка адна дома засталася»! Канцэрт быў імляўнічы не толькі таму, што на сцэне мігцелі і ўспыхвалі колеры сукенкаў і кашуль, гальштукі і стужак, а і таму, што «Летува» раскрывала вялікую гаму чалавечага роздму аб прыродзе і працы, аб наханні і мацярынстве, аб барацьбе за волю і шчасце простых людзей...

Віргіліус Нарэйка — імя, якое ўжо даўно ведаюць меламаны і аматары спеваў. Вучань і нашчадак слаўтага Кіпрыса Пятраўскаса, якога некалі называлі «паэтам рускага вакалу» і адным з выдатных прадстаўнікоў італьянскага «бельканта», гэты артыст аднолькава арыгінальны і глыбокі на опернай сцэне і на канцэртнай эстрадзе. У партыях «Каварадосі,

насьць» слова ў напружанні і эластычнасці дынамічных адценняў.

— Хоць спевана трэба перш напярэш слухаць, — сказаў народны артыст БССР Анатоль Генералаў, — Віргіліус Нарэйка з тых вакалістаў, якіх варта ішчы і ўласнымі вачыма бачыць. Ён заўсёды стварае вобраз чалавеча, партрэт героя. У лепшых нумарах і ў оперных партыях, якія нам давалася «пабачыць» і «наслухаць» на гэты раз, ён быў сапраўдным мастаком. Яго Хазэ ў «Кармен» спявае аб тым, што трывожыць сэрца простага хлопца і салдата, выказвае запалетыя пачуцці, жыве велічым наханнем і гіне як яго паэт. Цудоўны вобраз!

Заслужаны калектыв рэспублікі камерны аркестр Літоўскай ССР прапагандуе сучасную музыку і класічную спадчыну не толькі ў сябе на радзіме, а і ў гастрольных паездках па краіне і за яе межамі. Што звярнула на сябе ўвагу цяпер, пры новай сустрэчы з аркестрам?

Заслужаны артыст БССР Барыс Сабло лічыць, што артысты ансамбля хораша перадаюць эмацыянальную насычанасць музыкі ў суладдзі з унутранай логікай аўтарскай задумы, тонка адцяняюць кантрасты частак і мастацкую завершанасць іх. Зразумела, слухачы і на гэты раз віталі арыгінальнае выкарыстанне камернаму аркестру такой формы народнага шматгалосся, як «сутарціне». Цяперашні кіраўнік ансамбля лаўрэат Дзяржаўнай прэміі рэспублікі і за-

жаўны мужчынскі хор Літоўскай ССР пад кіраўніцтвам Пятраса Бінгаліса. Калектыв па-творчы сталы, з адметным профілем, з выразным густам. Калі ён спявае «проста», дык гэта тая мастацкая прастата, што ўбірае ў сябе мудрасць і акрыленасць музычнай першакрыніцы; калі ён спявае «ўзнёсла», дык гэта той стан натхнення, пры якім не губляецца адчуванне стылю і нават амаль няўлоўнай атмасферы твора.

Такім быў хор, калі выконваў літоўскія народныя песні ў апрапоўках І. Дамбраўскаса, В. Мантвілы і Э. Балсіса. Такім ён прагучаў і тады, калі спяваў урачыста-патрыятычны твор Р. Жыгайтца «Парты!» звяртаўся да старока класіка Ч. Саснаўскаса («Заснула зямля»), або разгортаў вялікае мастацкае палатно Ю. Юзелюнаса «Сярод раз'юшаных хваль», або паглыбляўся ў задуменную летуценнасць песні «Ля ручая» Б. Дварыніса.

— Мноства рытмічных, інтанацыйных, выяўленчых і гарманічных пераходаў пераадолюваецца хорам з Каўнаса, — гаворыць заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Віктар Роўда, — з артыстызмам высокага класа. Натуральна неля, без напружання. Асабліва радуе бадзёры тэмпа-феерычны рух у творы Р. Жыгайтца «Схілі галовы» і натхненне ў складанай

спектакляў, якія яны ўбачаць у час сёлетніх гастрольей. Мне хочацца падірэсліць добрае імкненне асноўнага ядра тэатра захаваць тое, што было заваявана на першым этапе станаўлення.

Паглядзеўшы наш «Трыбунал» (дарэчы, бабруйчане першымі ў краіне ігралі гэтую папулярную цяпер трагікамедыю Андрэя Макаёнка), глядачы, мабыць, адчуваюць, што мы разумеем, калі гаворым пра творчую арыентацыю на героіка-рамантычны рэпертуар. Аб тым, як калектыв разумее задачы сучаснай сцэны ў «прачытанні» класікі, дае ўяўленне наш спектакль «Даходнае месца» А. Астроўскага. «Несцерка» В. Вольскага іграецца ў нас як відовішча, настаўленае маладымі артыстамі 70-х гадоў, захопленымі жаданнем праз народны дасціпны смех і вострае слова кінуць свой позірк на мінуўшчыну. Песа «Нікія» румынскіх драматургаў А. Бурсана і Г. Панко мае яшчэ адну назву — «Дон Кіхот

з праектнага бюро», і гэта, відаць, адразу падказвае ўсім, што тэатр і на гэты раз мае на прыцэле сучасныя праблемы жыцця і мастацтва.

Прыязджаць з «Трыбуналам» у Мінск, дзе дадзена такая бліскучая трактоўка п'есы купальцамі! Іграць «Несцерку» пасля таго, як грамадскасць палюбіла камедыю з народнымі артыстамі Аляксандрам Ільінінскім, Цімохам Сяргейчыкам і Фёдарам Шмакавым у галоўных ролях у спектаклі коласаўцаў! Дзёрзка... Калектыв гэта разумее. І чакіе ад глядачоў патрабавальных адносін. Судзіце нас па вышэйшых крытэрыях сённяшняга мастацтва. Крытыкуйце. Мы зробім для сябе адпаведныя вывады і развітаемся з мінчанамі, узабагачанымі творча.

І яшчэ... Спадзяёмся, што не расчаруем глядачоў. А можа — і ўарушым адкрыццём нечага зусім нечаканага.

Сардэчна запрашаем на спектаклі.

XIII МІЖНАРОДНЫ

Пазаўчора, 27 сакавіка, грамадскасць рэспублікі адзначыла Міжнародны дзень тэатра. У гэтым годзе ён праходзіў пад дэвізам — «Сучасная драматургія за мір, прагрэс і ўзаемаразуменне паміж народамі».

Тэатры паказалі глядачам лепшыя спектаклі рэпертуару і новай работы. Так, напрыклад, Дзяржаўны драматычны тэатр імя Якуба Коласа падрыхтаваў прэм'еру — «Сталевары» па п'есе Г. Бакарова, твор, прысвечаны сучаснаму рабочаму класу, барацьбе за камуністычныя прынцыпы і мараль. Перад пачаткам спектакляў і ў антрактах вядучыя майстры і рэжысёры гутарылі з глядачамі аб надзённых праблемах творчай дзейнасці і дзяліліся планами на бліжэйшую будучыню. У многіх п'есах галоўныя ролі выконвалі маладыя артысты, для якіх гэты сезон быў сезонам дэбюту на прафесійнай сцэне.

У Доме работнікаў мастацтва

ваў у Мінску адбыўся традыцыйны сход творчага актыву сталіцы. Былі названы імёны артыстаў, рэжысёраў і мастакоў, якія сёлета ўзнагароджаны Беларускай тэатральнай аб'яднаннем за поспехі ў творчай дзейнасці. Сярод іх — народны артыст БССР І. Матусевіч (за выкананне ролі дзеда Цыбулькі ў спектаклі коласаўцаў «Таблетку пад язык»), мастак В. Герлаван (дэкаратывнае афармленне казкі «Лалці-самаллясы» на сцэне Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы), заслужаны дзеяч мастацтваў РСФСР С. Штэйн, заслужаная артыстка БССР Н. Гайда і дырыжор М. Фодін (за спектакль «Паўлінка» ў Дзяржаўным тэатры музычнай камедыі БССР), дырыжор У. Машэнскі (за спектакль Акадэмічнага тэатра оперы і балета БССР «Дон Жуан»), заслужаны артыст БССР А. Раеўскі (за рэжысуру спектакля «Салдацкая ўдава» ў Магілёўскім абласным драматычным тэатры).

Прэміямі адзначаны таксама артысты В. Смачнеў (Гродна), Э. Кавальчык (Брэст), Г. Шырокішына (Гомель), В. Мазур, А. Ротар, Я. Рагачоў і С. Сцефановіч (Мінск), мастак А. Чабатароў (Гомель) і іншыя.

XIII Міжнародны дзень тэатра прадэманстравалі мабільна-цэнтраваны гатоўнасць творчых калектываў да выканання ганаровых задач па ідэяна-эстэтычнаму выхаванню савецкіх людзей, у прыватнасці, тымі спектаклямі, якімі папоўніцца рэпертуар да 30-годдзя вызвалення Беларускай ССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

У РЭДАКЦЫЮ ШТОТДНІВІКА «ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Дазвольце са старонак газеты перадаць маю сардэчную падзяку арганізацыям і ўстановам, сябрам і калегам, бліжкім і незнамым таварышам, якія так цёпла павіншавалі мяне з юбілеем і высокай удавай узнагародай.

Л. АЛЕКСАНДРОўСКАЯ, народная артыстка СССР.

В. Бічнутэ, салістка філармоніі.

К. Рымвідас, артыст філармоніі.

Б. Іонас, мастацтвазнаўца.

Ю. Юркіс, кампазітар.

Л. СУРГАЙЛІС. Письменнік П. Цвірка і паэт Янка Купала.

С. ВЕЙВЕРЫТЭ. Сталь.

ДЗЕСЯТЫ дзень на беларускай зямлі працягваецца свята культуры братняй Літвы. Дзесяты дзень у нас у рэспубліцы гасцююць літоўскія артысты, кампазітары, мастакі, дзеячы культуры.

— У мінскім Палацы мастацтваў разгорнута вялікая экспазіцыя выяўленчага мастацтва Літвы. Выстаўлены работы жывапісцаў, графікаў, прыкладнікоў, плакатыстаў, работы тэатральных мастакоў.

Карэспандэнт «Літаратуры і мастацтва» Р. Бакуновіч папрасіла кіраўніка дэлегацыі Саюза мастакоў Літоўскай ССР, заслужанага дзеяча мастацтваў прафесара Дзяржаўнага мастацкага інстытута ЛССР скульптара Костаса Богдана адказаць на некалькі пытанняў.

Якія працэсы перажывае сёння выяўленчае мастацтва Савецкай Літвы?

— Калі гаварыць пра ўсё мастацтва цалкам, дык трэба адзначыць, што яно нібы зноў пераасэнсоўвае накоплены вопыт, імкнецца да свайго ўласнага адкрыцця свету, знаходзіць свайго новага героя — нашага сучасніка. Пошукі ідуць і ў каларовай арганізацыі палатна, і на лініі выразнасці скульптурнага вобраза, і ў больш строгім кампазіцыйным вырашэнні графічнага ліста. Інакш кажучы, літоўскаму мастацтву ўласцівы ўсе тыя рысы, якія характарызуюць творчасць мастакоў іншых рэспублік. Гэта — сведчанне адзінства ідэйна-мастацкіх крытэрыяў мастакоў усёй нашай краіны.

Але гэта ў агульным плане. Калі ж гаварыць пра асобныя жанры, дык, хай мне дазволіць такое параўнанне. — Яны нібы бегуны на доўгай дыстанцыі, дзе ў пэўны момант нехта абганяе суседа, затым крыху адстае.

У пасляваенныя гады на першым месцы па сваіх творчых здобывках была літоўская скульптура. Цяпер яна саступіла гэтае месца жывапісу. І вось чаму. Адметнай рысай літоўскага жывапісу заўсёды быў каларыт, гучнае фарбаў, але часам нам не хапала ўнутранага зместу. Адначасна між іншым, што гарманічнаму спалучэнню фармы і зместу мы вучымся ў нашых беларускіх калег. І ў апошнія гады мастакі Літвы пачалі больш удумліва падыходзіць да тэмы і ідэі твора, усмі сродкамі набліжаючы яго да сучаснасці. Праўда, не фармальна, а мастацку, не забываючы пра паэтыку саміх фарбаў, іх мову. Без такога спалучэння не бывае сапраўднага навагарства.

У апошнія гады ў літоўскім жывапісе прыйшло многа моладзі, а яна заўсёды ўносіць свежы струмень у мастацтва. І радуе, што нашы маладыя любяць шукаць сучасны сюжэт, актыўна распрацоўваюць сучасную тэматыку, на што іх нацэлявае і Саюз мастакоў, заахвочвае і падтрымлівае.

Мы рыхтуемся да выстаўкі літоўскага партрэта, а сам жанр партрэта набліжае да герояў сучаснасці, да чалавека.

Удасканальвае майстэрства літоўская кніжная графіка, развіваецца плакат, які, на маю думку, дасягнуў значных поспехаў.

Багатыя традыцыі мае наша прыкладнае мастацтва.

МОВАЙ МАСТАЦТВА

Яно ідзе роўна і, не пабаяся сказаць, упэўнена. Асабліва трэба адзначыць літоўскае ткацтва. Яго майстры заваявалі не адзін прыз на міжнародных выстаўках.

Гаворачы пра ткацтва, неабходна назваць імя прафесара Ю. Бальчыконіса, які стварыў сваю, адметную, можна сказаць — нацыянальную школу мастацкага ткацтва. Яго ўласныя работы і работы яго вучняў вылучаюцца яркай своеасаблівасцю.

Як вядома, вільнюскае лічачы сталіцай керамікі. Літоўская мастацкая кераміка славіцца далёка за межамі рэспублікі.

Што ж датычыць мастацкага шкла, дык глядач, напэўна, заўважыў, што яго на нашай выстаўцы мала. І гэта не выпадкова. У гэтым жанры нам пакуль што няма чым пахваліцца. Не тое, што ў вас, беларусаў. Тут мы павінны вучыцца ў нашых беларускіх калег, і я рады, хоць і не без некай зайздрасці, адзначыць, што беларускае шкло заваявала сабе трывалае месца ў спажывацтва не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі.

Праўда, і ў нас, у Літве, любяць і ўмеюць працаваць над шклом. Я маю на ўвазе роспіс шкла, вітраж. Не баючыся быць не сціплым, скажу, што тое-сёе ў гэтай галіне нам зроблена. Нашы майстры манументальнага жывапісу актыўна шукаюць новыя формы роспісу, асвойваюць новую тэхналогію, практыкуючы новыя спосабы апрацоўкі шкла пад вітраж. Літоўскі вітраж дэманстраваўся ў Осака, Лондане, Манрэалі, літоўскія мастакі-манументалісты распісвалі шкло мемарыяльнага комплексу У. І. Леніна ва Ульянаўску.

— Вы пакуль што назвалі толькі адно імя — прафесара Бальчыконіса. Хацелася б пачуць імёны тых, хто прадстаўляе сёння літоўскае мастацтва ў больш шырокім плане.

— У нашым Саюзе мастакоў большы п'яцісот членаў. Толькі на выстаўцы ў Мінску прадстаўлены імёны трохсот

чалавек. Усіх, натуральна, назваць немагчыма. Таму я абмяжуюся найбольш цікавымі.

У жывапісе гэта народныя мастакі Літоўскай ССР А. Гудайціс, В. Мацкявічус, мастакі А. Пятруліс, А. Савіцкас, С. Вейверытэ, І. Шважас, В. Каратаюс. Побач з імі таленавітая моладзь — Л. Тулейкіс, В. Гечас; сярод скульптараў — называю зноў найбольш вядомых — гэта народны мастак Літвы Н. Пятруліс, лаўрэаты Дзяржаўных прэмій Ю. Мікенас, П. Александравічус, К. Кіселюс (яго скульптурная кампазіцыя «Нованароджаны» нібы адкрывае нашу выстаўку ў Мінску), сярод маладых скульптараў вылучаецца Т. Янова.

У графіцы ў нас працуюць такія майстры, як народны мастак СССР В. Юркунас і І. Кузмініс, заслужаны дзеяч мастацтваў ЛССР С. Красаўскас, — дзве яго работы з серыі «Нараджэнне жанчыны» прадстаўлены на выстаўцы ў Мінску. Ну, усім, вядома, што С. Красаўскас — фарміцель твораў Э. Межэлайціса і І. Марцінявічуса.

З маладых цікава працуюць у графіцы Р. Гібавічус і П. Рапшыс.

У прыкладным мастацтве вылучаюцца работы І. Мікенаса, А. Лічкута, Г. Дэгвіцкі, М. Банкаўскайтэ, Ю. Адамоніса.

З ліку мастакоў-плакатыстаў назаву Ю. Галкуса, В. Каўшыніса, І. Гурскіса.

Хачу назваць яшчэ адно імя.

Вы ў пачатку нашай размовы заўважылі, што выстаўка цікава і арыгінальна скампанавана. Я цалкам згодзен з вамі. А заслуга ў гэтым належыць архітэктару В. Візгердасу. Ён, нібы своеасаблівы рэжысёр, пабудоваў усю экспазіцыю выстаўкі.

— Выстаўка будзе працаваць у нашай сталіцы яшчэ больш як месяц. Безумоўна, што яе наведваюць тысячы людзей. Але дэлегацыі гасцей пакідаюць беларускую сталіцу. Што б вы маглі сказаць пра тыя думкі і пачуцці, якія выклікалі Дні літоўскай культуры ў яе ўдзельнікаў, у прыватнасці, у мастакоў?

— Карыснымі, творчымі былі сустрэчы з беларускімі мастакамі, якія выказалі нямала крытычных заўваг па асобных творах, нешта падказалі, нешта параілі. Мы пазнаёмліліся з работамі нашых беларускіх сяброў, пабывалі ў майстэрнях мастакоў, у Дзяржаўным мастацкім музеі, у Музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, выязджалі на сустрэчы з калгаснікамі, рабочымі, студэнтамі. Усе гэтыя кантакты не толькі творча ўзбагацілі літоўскіх мастакоў. Самае галоўнае ў тым, што і сама наша выстаўка, і сустрэчы з калегамі па мастацтву, і сустрэчы з працоўнымі Беларусі яшчэ больш з'ядналі нашы сэрцы, сэрцы народаў-братоў.

Л. ЛАГАУСКАС. Сянта.

К. ШВАЖАС. Портрэт Чурленіса.

Ю. БАЛЬЧЫКОНІС. Дзяўчаты і лілеі.

НА Д ДЗВІНОЙ, ДНЯПРОМ І СОЖАМ...

Свята культуры Літоўскай ССР з Мінска перамясцілася ў абласныя цэнтры, раёны і вёскі Беларусі. Літоўская дэлегацыя на чале з міністрам культуры Л. Шэлецісам адправілася ў вялікую паездку па нашай рэспубліцы.

ВІЦЕБСК

На граніцы Віцебшчыны членаў дэлегацыі хлебам-соллю сустралі кіраўнікі вобласці і Докшыцкага раёна, дзяўчаты з букетамі кветак.

Першы прыпынак у Наваполацку. У гаркоме КПБ адбылася сяброўская гутарка. Першы сакратар гаркома П. С. Асіпенкаў расказаў аб прадпрыемствах маладога горада, аб людзях, якія здабылі яму добрую славу, аб культурным і спартыўным жыцці горада юнацтва. Агледзеўшы новыя жыллыя кварталы, пасланцы брацкай рэспублікі адправіліся на нафтаперапрацоўчы завод.

У Полацку да Кургана неўміручасці члены дэлегацыі ўсклалі вянок.

У Віцебску літоўскія сябры сустраліся з грамадскаю горада. Хор хлопчыкаў вітаў іх літоўскай народнай песняй «Сонейка ўзыходзіла».

Ад імя працоўных вобласці членам дэлегацыі быў уручаны партрэт У. І. Леніна, вытканы работнікамі Віцебскага дыянавага камбіната. Са словамі падзякі за сардэчны прыём выступіў загадчык аддзела культуры ЦК КП Літвы С. Шымкус.

У сяброўскай гутарцы ў Віцебскім абкоме КП Беларусі першы сакратар абкома партыі С. М. Шабашоў і іншыя кіруючыя работнікі вобласці расказалі аб поспехах працоўных у выкананні заданняў дзевятай пяцігодкі. Яны падкрэслілі, што дасягненню добрых вынікаў садзейнічала сацыялістычнае спартоўнае паміж калектывамі працоўных вобласці і суседніх раёнаў Літвы.

Да помніка У. І. Леніну госці ўсклалі кветкі.

Члены дэлегацыі наведалі адно з лепшых прадпрыемстваў горада — дыянавы камбінат. Калектыву прадпрыемства падтрымлівае цесныя сувязі з дыянаўшчыкамі Лентварыса. У гутарках рабочыя прасілі перадаць сардэчныя віншаванні сваім літоўскім калегам у сувязі з Днямі культуры, пажадалі ім новых поспехаў у выкананні заданняў пяцігодкі.

У другой палавіне дня дэлегацыя адправілася ў Аршанскі раён, дзе наведвала гаспадаркі Задняпроўскага вытворчага сельскагаспадарчага аб'яднання.

У паездцы па рэспубліцы дэлегацыю суправаджаюць загадчык аддзела культуры ЦК КПБ С. В. Марцэлеў і міністр культуры БССР Ю. М. Міхневіч.

Група пісьменнікаў, кампазітараў і артысты ансамбля «Армоніка» наведвалі саўгас «Сялюты» Віцебскага раёна, дзе агледзелі новы мікрараён і цэнтральную сядзібу пасёлка Акцябрскі. У Палацы культуры яны выступілі з канцэртам.

У калгасе імя Кірава Віцебскага раёна літоўскія сябры пабывалі на жывёлагадоўчым комплексе, у якім усе працэсы механізаваны.

На сустрэчы-канцэрце ў калгасным Палацы культуры выступілі вядомы літоўскі паэт П. Кяйдошус, паэтэса В. Пальчынскітэ і кампазітар М. Новікас. Сваё мастацтва паказалі артысты ансамбля «Армоніка».

МАГІЛЁЎ

Творчая група, у саставе якой паэты і кампазітары, артысты вільнюскіх тэатраў і ансамбль народных інструментаў «Сутарціне», пабывала на Магілёўскім камбінате сінтэтычнага валакна імя У. І. Леніна. Гэта буйнейшае ў краіне прадпрыемства разам з беларусамі, рускімі, украінцамі, прадстаўнікамі іншых нацыянальнасцей будавалі і літоўцы. Многія з іх засталіся працаваць у яго цэхах. Апаратчык Пётр Віжыніс, электрамонтёр Альбін Гегіс і іншыя сталі кваліфікаванымі спецыялістамі, перадавікамі вытворчасці.

Госці азнаёміліся з вытворчасцю, гутарылі з рабочымі і інжынерна-тэхнічнымі работнікамі. Затым адбыўся вялікі канцэрт літоўскай народнай музыкі і песні.

Вечарам 23 сакавіка літоўскія сябры наведвалі саўгас «Вейна» Магілёўскага раёна.

Пасля агляду гаспадаркі госці выступілі ў саўгасным доме культуры з канцэртам.

ГОМЕЛЬ

Цёпла і сардэчнай была сустрэча прафесараў, выкладчыкаў і студэнтаў Гомельскага інстытута інжынераў чыгуначнага транспарту з творчай групай дзеячаў літаратуры і мастацтва Літоўскай ССР.

Рэктар інстытута прафесар П. А. Сычко і сакратар парткома В. В. Скарабагацька азнаёмілі сяброў з вялікай навуковай і навучальна-выхаваўчай работай, расказалі аб творчых сувязях вучоных з вытворчасцю. Госці агледзелі новы вучэбны корпус, пабывалі ў вылічальным цэнтры, чытальных залах і лабараторыях.

З велізарным поспехам прайшоў канцэрт, у якім выступілі беларуская паэтэса Еўдакія Лось і яе літоўскія калегі пісьменнік В. Пяткявічус і паэт Э. Селялёніс, тры народных інструментаў «Канклес», лаўрэат усесаюзнага конкурсу Л. Мурашка і іншыя артысты, якія выканалі літоўскія і беларускія народныя песні і песні савецкіх кампазітараў.

БРЭСТ

Гасцінна сустраля прыбужская зямля пасланцоў янтэнага краю — дэлегацыю Літоўскай ССР на чале з міністрам культуры рэспублікі Л. Шэлецісам.

У абкоме партыі адбылася сяброўская гутарка. Першы сакратар абкома КПБ У. А. Мікуліч пазнаёміў гасцей з гераічнай гісторыяй брэстчыны, падрабязна расказаў аб развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навуцы і культуры, аб вялікім оразмах будаўніцтва, якое вядзецца ў гарадах і вёсках.

У гутарцы шмат гаварылася аб перспектывах супрацоўніцтва працоўных дзвюх брацкіх рэспублік ва ўсіх галінах гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

У той жа дзень літоўскія сябры пабывалі на заставе імя А. М. Кіжаватава, дзе азнаёміліся з жыццём і бытам воінаў-пагранічнікаў, паглядзелі фільм аб слаўтай заставе і яе людзях.

У другой палавіне дня члены дэлегацыі наведвалі мемарыяльны комплекс «Брэсцкая крэпасць-герой» і ўсклалі вянок да мармуровых пліт мемарыяла.

Вечарам яны глядзелі спектакль «Брэсцкая крэпасць» К. Губарэвіча ў драматычным тэатры імя Ленінскага камсомола Беларусі.

БЕЛТА.

У ДЗЯРЖАЎНЫМ камітэце Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю падведзены вынікі чарговага XIV рэспубліканскага конкурсу. У ім прынялі ўдзел кнігі і альбомы выпуску 1973 года выдавецтваў: «Беларусь», «Мастацкая літаратура», «Народная асвета», «Вышэйшая школа», «Ураджай», «Навука і тэхніка», БДУ імя У. І. Леніна, а таксама Галоўнай рэдакцыі БелСЭ.

З прадстаўленых на конкурсе 114 назваў грамадска-

Э. Злотнік, І. Антонаў «Антраграфічная дыягностыка судзістых паражэнняў і опухлей галаўнога мозга» (мастак В. Шолк).

Для гэтых выданняў характэрным з'яўляецца ўдалае знешняе афармленне і рацыянальна прадуманая ўнутраная пабудова. Лакіроўка сунервокладак і прыпрасоўка плёнка да пераплётаў № 4 надаюць кнігам лаўрэатам яшчэ больш прывабны, элагантны выгляд.

Тры дыпломы першай ступені атрымала выдавецтва «Мастацкая літаратура». Гэтай узнагароды ўдасцюна па-

КНІГІ—НА ПАВЕРЦЫ

палітычнай, навукова-тэхнічнай, мастацкай, дзіцячай, вучэбна-метадычнай і іншай літаратуры ўзнагародамі конкурсу адзначаны 62 лепшых выданні.

Вышэйшую ўзнагароду конкурсу — дыплом імя Францыска Скарыны — за высокі ўзровень мастацкага афармлення і паліграфічнага выканання атрымала кніга М. Гусоўскага «Песня пра зубра» (выдавецтва «Мастацкая літаратура», мастак А. Кайшурэвіч, надрукавана на Мінскім паліграфкамінаце імя Я. Коласа).

Выданне гэтае вылучаецца ўдала выбраным фарматам, лаканічным вонкавым афармленнем і глыбока псіхалагічным, добра ўвядзеным з тэкстам, ілюстрацыйным цыклам. Ілюстрацыі выкананы ў два колеры і вельмі добра спалучаюцца з вокладкай, франтыспісам, тытулам як па кампазіцыйнаму ладу, так і па каляровай гаме. Кніга стройна змакетавана. Агульнай задуме афармлення поўнаасцю адпавядаюць і мастацкае, і тэхнічнае рэдагаванне (мастацкі рэдактар Л. Прагін, тэхнічны — Г. Федарук).

Вельмі ўдала на конкурсе выступіла выдавецтва «Беларусь», якое атрымала дыпломы I ступені за высокадзейны і мастацкі ўзровень кніг: «М. І. Калінін у Белорусіні» (мастак І. Славянін), «В созвездии равных» (мастак В. Шолк), «Годы испытаний и мужества» (мастак В. Масцераў), «Мастак і кніга» (мастак В. Забораў),

эма Міколы Нагнібеда «Званы Хатыні», якая выдана на беларускай, рускай, украінскай мовах (мастак Л. Прагін).

Своеасабліва афармлены дзве дзіцячыя кнігі-прыжэры: А. Вольскага «Жывыя літары» (афармленне В. Дубнікі), С. Шушкевіча «Дванаццаць пасланцоў» (мастак В. Тарасаў). У першым выпадку цікава выкарыстаны аплікацыйныя каляровыя выразкі. Такое мастацтва, блізкае да народнага дэкору, надае кніжцы дыягматыўную прывабнасць, казачнасць. Кніжка С. Шушкевіча «Дванаццаць пасланцоў» — шматколерная. Ілюстрацыі займальна-пазнавальныя, прасякнуты тонкім гумарам і добра дапаўняюць тэкст, а часам і пашыраюць яго.

Паспяхова працавала і выдавецтва «Народная асвета». Журэ адзінадушна ўзнагародзіла дыпломам I ступені падручнікі: А. Клышкі «Буквар» (мастак С. Кавалёў), А. Севярыёвай Л. Падгайскага «Беларуская мова» для першага класа (мастак Г. Скамарохаў). Абодва падручнікі — шматкаляровыя, цікавыя па знешняму афармленню і прафесійна змакетаваны.

Значны поспехаў у афармленні літаратуры дасягнула ў мінулым годзе выдавецтва «Вышэйшая школа», дзесяць выданняў якога адзначаны дыпламамі конкурсу, а само выдавецтва за вялікія поспехі і высокую культуру ў мастацкім афармленні выданняў узнагароджана дыпломам імя Францыска Скарыны.

На высокім прафесійным узроўні афармлена кніга А. Шклера «Кліматычныя рэсурсы Беларусі і выкарыстанне іх у сельскай гаспадарцы» (выдавецтва «Вышэйшая школа», мастак Г. Малышаў).

Своеасаблівым вылучаюцца кнігі гэтага выдавецтва: Г. Сігалава «Асновы тэорыі дыскрэтных сістэм кіравання», Л. Максімава «Запаведы Леніна і моладзь» і іншыя.

За высокі ўзровень паліграфічнага выканання (паліграфкамінаце імя Я. Коласа, друкарня выдавецтва ЦК КПБ, Картфабрыка № 2) 7 і 9 тамы БелСЭ таксама адзначаны дыпламамі першай ступені.

На конкурсе 19 выданняў атрымалі дыпломы II ступені. 31 — заахвочвальныя дыпломы.

Кнігі-лаўрэаты, якія набылі творчыя пучэўкі на рэспубліканскім конкурсе, — накіраваны ў Маскву на чарговы Усесаюзны конкурс на лепшыя выданні па мастацкаму афармленню і паліграфічнаму выкананню, дзе ім належыць вытрымаць сур'ёзны экзамен у спартоўніцтве з лепшымі выданнямі краіны.

М. ГАНЧАРОВ,
намесні старшыні журы рэспубліканскага конкурсу.

Літоўскія госці на Мінскім аўтамабільным заводзе.

Кожны год удзельнікі мастацкай самадзейнасці Літвы і Беларусі па некалькі разоў перасякаюць межы сваіх рэспублік. Гэтыя паездкі маюць дружную, пашыраюць добрасуседскія сувязі і брацкую салідарнасць.

Пра гэта і пойдзе гутарка нашага няштатнага карэспандэнта з загадчыцай Пастайскага раённага аддзела культуры Ірынай Канстанцінаўнай Касаткінай.

ШЫРОКАЯ стужка шашы звязала гарадскі пасёлак Лынтупы з раённым цэнтрам Літвы Швянчонісам. Зімой і летам, вясной і восенню, праз палі і лугі, праз лясы і пералескі едуць па ёй лынтупскія самадзейныя артысты, вязуць літоўскім сябрам свае вясёлыя песні, агністыя танцы. Дзе б ні выступалі нашы артысты — у доме культуры саўгаса «Мера» ці ў горадзе Швянчонісе — усюды іх прымаюць гасцінна і сардэчна.

Вось ужо амаль 20 гадоў прыязджаюць на Пастайшчыну літоўскія аматары самадзейнага мастацтва. Урачыста і ветліва, з пажаданнямі добрага поспеху на беларускай зямлі сустракаем мы літоўцаў.

На святах вясны, ура-

СВЯШЧЭН І А Я зямля Брэстчыны. Сёння тут звычайны працоўны дзень у рабочых і калгаснікаў. Як заўсёды, шмат турыстаў прыходзяць да сцен гераічнай крэпасці над Бугам. Дзень звычайны і незвычайны.

...Маскоўская шаша. Тут, за горадам, брэстчане з кветкамі, з добрымі ўсмешкамі на твары сардэчна вітаюць сяброў з чароўнага

ВЕЧАР У КАЛГАСЕ

кутка нашай краіны — бурштынава-зялёнай Літвы — удзельнікаў хору «Банга».

— Душэўную цеплыню мы адчуваем у Беларусі ўсюды, дзе б ні выступалі, гаворыць мастацкі кіраўнік хору Іозас Шыдлаўскас. Вельмі б нам хацелася, каб песні нашы спадабаліся слухачам.

...Рознакаляровыя аўтобусы вязуць удзельнікаў Дзяён культуры Літоўскай ССР у калгас «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна. Песні ў аўтобусах не змаўкаюць, усмешкі не сыходзяць з твараў. Але вось вадзіцелі пачалі прытармажваць, і песні

джаю, зімы — на кожным масавым мерапрыемстве выступаюць беларусы і літоўцы, разам спяваюць і танцуюць. Дарога ў беларускую вёску знаёма актывістам не толькі з саўгаса «Мера», горада Швянчоніса, але і з га-

радскога пасёлка Гадуцішкі. У пасяўную і жніўную пару агітбрыгаду Гадуцішкага дома культуры можна сустрэць на палях калгаса «Дружба». У экіпажы агітмашыны — спевакі, танцоры, музыканты, лектары. Яны прывозяць суседзям песні і танцы: тут наша беларуская «Лявоніха», рускія і літоўскія народныя песні, жартоўны танец «Пахельтконе». Адночы на канцэрце дружбы дырэктар саўгаса

аціхлі. Наступіла нейкая ўрачыстая цішыня. Усе глядзяць у вокны... А там перад будынкам цудоўнага палаца культуры калгаса — столькі людзей, што нават у сэрцы нешта зашчымяла ад гэтага цяпер ужо незабыўнага ўражання. Кветкі, медзь аркестра, школьнікі з чырвонымі галыштукамі — усё нагадвала святочную сімфонію дружбы. Каля двухсот аматараў самадзейнасці Літвы (з хорам «Банга» прыехала і ўзорная сельская ка-

пола «Гальве») атрымалі памятную значку ад калгаснікаў. З хлебам-соллю сустракаў дэлегацыю старшыня калгаса «Савецкая Беларусь», Герой Сацыялістычнай Працы Уладзімір Лявонцэвіч Бядуля.

...Шчодрымі апладысентамі ўзнагародзіла паўночная зала калгаснага палаца культуры з'яўленне на сцэне пераапанутых ужо ў нацыянальнай касцюмы артыстаў і вітаючых іх калгаснікаў. Адбыўся сумесны мітынг.

Але некалькі слоў пра капэлу «Гальве». Яна створана пятнаццаць гадоў назад у

«Мера», дэпутат Вярхоўнага Савета Літоўскай ССР тав. Блажавічутэ сказала: «Дарогія сябры-беларусы! Няхай гэта добрая справа выльецца ў шырокі абмен самадзейным мастацтвам. Няхай граніцы нашых рэспублік усё часцей і часцей «парушаюць» песні братэрства».

— Хочацца з радасцю адзначыць, — працягвае І. Касаткіна, — што абмен канцэртамі шырыцца з году ў год. Гэта садзейнічае прапагандзе мастацтва народаў-

хору адбыліся ў калгасах і саўгасах Пастайскага і Швянчонскага раёнаў. Цяпер рыхтуецца сумесны тэматычны вечар, прысвечаны 30-годдзю вызвалення Беларусі і Літвы ад фашысцкіх захопнікаў, 50-годдзю з дня прысваення камсамолу імя У. І. Леніна прысвечана лекцыя-канцэрт «Этавы вялікага шляху».

Прыемна, што кожная сустрэча станоўча ўплывае не толькі на развіццё мастацкай самадзейнасці, але наогул

скай сталіцы. Пра гэта цікава падарожжа пасля многа гаварылі, з удзячнасцю ўспаміналі літоўскіх сяброў з Гадуцішка, якія былі добрымі гідамі.

Клуб праводзіць літаратурныя вечары, прысвечаныя беларускім і літоўскім пісьменнікам. Адзін з іх называўся «Якуб Колас — пясняр беларускай зямлі».

Маршруты дружбы звязалі беларускую вёску Камаі з гарадамі Тракай, Каўнас, Піргуніс. І кожная паездка папаўняе багатую калекцыю сувеніраў клуба. Тут альбомы, кнігі, значкі і іншыя падарункі літоўскіх сяброў.

— Па ініцыятыве нашых работнікаў культуры, — разказвае далей І. Касаткіна, — часта праводзяцца сумесныя спаборніцтвы фізкультурнікаў. На спартыўных пляцоўках калгаса «Дружба» некалькі разоў выступала каманда літоўскага саўгаса «Якямі».

Гэта вельмі добра, калі ў такой шчырай дружбе жывуць суседзі. Агульныя ў нас клопаты аб сённяшнім дні, агульныя планы на будучае.

Заніцаў М. СІКЕВІЧ.

ПЕСНЯЙ А КРЫЛЕНЬЯ

суседзяў, узбагачае культуру беларусаў і літоўцаў.

Помніцца такі выпадак. У дом культуры вёскі Камаі прыязджалі госці з Гадуцішка. Пасля канцэрта рашылі рэгулярна праводзіць сумесныя святыя песні пад дэвізам «Дружба народаў — моцная сіла». Пад кіраўніцтвам Тацяны Рыгораўны Міньковай арганізавалі зводны хор, у праграму ўключылі рускія, літоўскія і беларускія песні. Выязныя канцэрты гэтага

паляпшае ўсю культурна-асветную работу.

Пры Камайскім доме культуры працуе клуб інтэрнацыянальнай дружбы «Глобус». Яго ўзначальвае старшая піянерважатая сярэдняй школы Тацяна Антановіч. Беларускія юнакі і дзяўчаты наладзілі турыстычную паездку па Літоўскай ССР. Члены клуба наведалі месцы баявой славы, знаёмліліся са старажытным Вільнюсам, пабывалі ў новых раёнах літоў-

Тракайскім раёне. У калектыве — рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя. «Гальве» выступала на сцэне Крамлёўскага Палаца з'ездаў, атрымала званне лаўрэата Усеаўсознага конкурсу калектываў сельскай мастацкай самадзейнасці, а з Міжнароднага фестывалю фальклорнага мастацтва, які праходзіў у Галанды і Бельгіі, капэла вярнулася на Радзіму з залатым медалём.

Мітынг працягваецца.

— Не бывае года, нават месяца, каб у Беларусь з Літвы, або ў Літву з Беларусі не прыязджалі дэлегацыі ці асобныя пасланцы двух брацкіх народаў. — сказаў на мітынг У. Бядуля. Прыязджаюць прадстаўнікі грамадскіх арганізацый і прадпрыемстваў, калгасаў і навуковых устаноў, моладзь і школьнікі. І нам вельмі прыемна, што садружнасць у працы абаліраецца на творчую дружбу ў мастацтве.

— Гэта першая наша сустрэча з цудоўнымі людзьмі легендарнай Брэстчыны, — гаворыць І. Шыдлаўскас. Мы ад усёй душы хацелі б працягваць знаёмства з Брэстам, з вашым калгасам.

Цёплыя словы, усмешкі, песні... Яны сёння лунаюць тут, па-свойму сцярджаюць, што шчырае знаёмства будзе працягвацца. Будуць новыя сустрэчы, і яны прыня-

сць радасныя здабыткі — народзяцца новыя вершы і мелодыі.

А сёння льюцца песні. Песні аб роднай старонцы, аб любым краі. Песні на рускай, літоўскай, беларускай мовах. Льецца чароўная народная мелодыя, і цеснымі становяцца сцены велізарнай залы. Песня рвецца да сонца, да шырокіх прастораў, аб якіх спяваюць літоўскія сябры.

Тыя, каму пашчасціла быць на гэтым хвалючым вечары дружбы, дзе выступалі «Банга» і «Гальве», паспрабуйце ацаніць мастацтва самадзейных артыстаў.

Шмат песень у рэпертуары хору «Банга». Тут і народныя, і сучасныя кампазітары, і нават хоры оперных партытур. У гэтых творах быццам адкрываецца шыр палёў, шум дубраў, усплёскі нёманскіх хваляў, бурштынавы бераг Балтыкі.

Капэла «Гальве» — гэта мора радасці, іскрыстасці, тэмпераменту. І мастацкі кіраўнік калектыву заслужаны дзеяч культуры Літоўскай ССР кампазітар Ю. Гайжаўскас — само ўвасабленне гэтай эмацыянальнасці, узнёсласці. Цікавая дэталі: у капэле ўдзельнічае яго жонка Соф'я Гайжаўскенэ, сціплая маленькая жанчына, маці дзесяці дзяцей.

«Гальве» не адпускалі са

сцэны каля дзвюх гадзін. Апладысменты, апладысменты...

У зале — не толькі трактарысты, даяркі, школьнікі калгаса «Савецкая Беларусь», але і прадстаўнікі з суседніх гаспадарак.

— Нам вельмі спадабалася выступленне літоўскіх сяброў, — дзеліцца ўражаннямі Уладзімір Лявонцэвіч. Гэтая сустрэча — яркая незабыўная старонка ў культурным жыцці калгаса. Да нас прыязджалі такія вядомыя калектывы, краіны, як хоры Пятніцкага, Свешнікава, ансамблі песні і танца з Севастопалю, Данбаса, цыркавыя калектывы з Масквы, Ленінграда, Кіева, майстры беларускага мастацтва. Кожная такая сустрэча пашырае круггляд, узбагачае духоўна. Ну, і вядома, мы ўдзячны літоўскім артыстам-аматарам за іх цудоўнае хвалючае мастацтва. Сябраваць, падтрымліваць творчыя кантакты трэба.

...Патухлі агеньчыкі рампы. Але пацупці шчырай дружбы, аб якой спявалі літоўскія сябры, засталіся ў сэрцах беларускіх калгаснікаў і артыстаў з блакітнай Балтыкі.

У гэты ж вечар калектывы «Банга» і «Гальве» наведвалі Белаўежскую пушчу.

Л. КРУШЫНСКАЯ.

Літоўскія песні і танцы, музыка і вершы гучаць у гэтыя дні ў калгасных і саўгасных клубах, на прадпрыемствах, у палацах і дамах культуры.

Перад хлебарабамі калгаса «Светлы шлях» Маладзечанскага раёна выступае літоўскі вакальна-інструментальны ансамбль «Нерыя».

Фота П. НАВАТАРАВА. (БЕЛТА).

МАГІЛЕЎ

Па-брацку сустрэкалі працоўныя Прыдняпроўя дэлегацыю Літоўскай ССР на чале з міністрам культуры рэспублікі Л. Шпецісам.

У абласным камітэце партыі адбылася сяброўская гутарка. Першы сакратар абкома КПБ Г. А. Крыўлін пазнаёміў гасцей са слаўнай гісторыяй Магілёўшчыны, расказаў аб развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, культуры, навукі, аб планах і задачах, над выкананнем якіх працуюць чыя першынныя арганізацыі, працоўныя вобласці. У ходзе гутаркі былі абмеркаваны перспектывы ўзаемаабмену вопытам, культурнага супрацоўніцтва.

У той жа дзень члены дэлегацыі аглязелі Магілёў, яго новабудуўлі, пабывалі ў хімікаў камбіната сінтэтычнага валакна імя У. І. Леніна.

Літоўскія сябры наведлі таксама абласны краязнаўчы музей, Палац піянераў. Юныя ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці, члены студыі выяўленчага мастацтва і тэхнічных гуртоў паказалі гасцям плён сваёй творчасці.

ГОМЕЛЬ

25 сакавіка дэлегацыя Літоўскай ССР прыбыла ў Гомельскую вобласць. У сяброўскай гутарцы ў абкоме партыі другі сакратар абкома КПБ Ф. А. Цэхановіч расказаў гасцям аб развіцці эканомікі і культуры вобласці.

— За час знаходжання ў Беларусі зямлі, — адзначыў загадчык аддзела культуры ЦК КП Літвы С. А. Шымкус, — мы сваімі вачыма ўбачылі вынікі самаадданай працы брацкага беларускага народа, убачылі шмат таго, што нам трэба запазчыцца, чаму павучыцца. У сваю чаргу, мы рады дзяліцца з вамі ўсім, чым багатыя, чаго дасягнулі.

Госці азнаёміліся з горадам, аглязелі яго выдатныя мясціны. Цёпла прымалі літоўскіх сяброў рабочыя завода «Гомсельмаш» і шклозавода імя М. В. Ламаносава.

У паездцы па рэспубліцы дэлегацыю суправаджаюць загадчык аддзела культуры ЦК КПБ С. В. Марцалеў і міністр культуры БССР Ю. М. Міхневіч.

Чырвоная палатнішча ў праходной «Гомсельмаша» запрашае: «Сардэчна запрашаем, дарэгія літоўскія сябры!».

Многія гадзі прадпрыемства саборнічае з вільнюскай машынабудуўнічай фірмай «Нерыс». Паміж калектывамі пастаянна мацнее супрацоўніцтва і ўзаемадапамога. Госці гаварылі аб тым, што прадукцыю «Гомсельмаша» ведаюць у кожным калгасе і саўгасе Літоўскай ССР. Яны пабывалі на галоўным канвееры, у дыспетчарскім пункце, пазнаёміліся з кіраваннем вытворчасцю з дапамогай тэлебачання і аўтаматыкі.

На сустрэчы ў заводскім Палацы культуры пісьменнік В. Пятквічус і кампазітар Ю. Юозапаіціс адзначылі, што паездкі па беларускай зямлі, знаёмствы з выдатнымі людзьмі знойдуць адлюстраванне ў іх будучых творах.

У канцэртце, з якім выступілі госці, натхнёна гучалі рускія, літоўскія і беларускія мелодыі.

Працоўнікі калгаса імя Урыцкага Гомельскага раёна даюць і плённа супрацоўнічаюць з хлебарабамі Алітускага раёна Літоўскай ССР. Яны шчодро дзяляцца вопытам, запазычаюць адзін у аднаго ўсё лепшае, перадавае. Абодва сельскія раёны саборнічаюць паміж сабой, і гэта добрае саперніцтва дапамагае ім дабівацца вялікіх поспехаў у вытворчасці збожжа, мяса і малака.

Літоўскія пісьменнікі, музыканты, артысты, якія прыехалі ў калгас, гутарылі з жывёлаводамі, механізатарамі, паляводамі, а затым пазнаёмілі іх са сваім мастацтвам. Цёпла прынялі хлебарабы выступленні заслужаных артыстаў Літоўскай ССР П. Тамашайціса і Е. Барысава, лаўрэата Усесаюзнага конкурсу Л. Мурашкі і іншых.

НАВАПОЛАЦК

Жыхары горада юнацтва хлебам-соллю сустрэлі артыстаў Дзяржаўнага акадэмічнага

ансамбля песні і танца «Летува».

У час гутаркі, якая прайшла ў гарадскім камітэце партыі, сакратар гаркома А. Ф. Шармалотаў расказаў аб гісторыі Наваполацка, аб яго слаўных працоўніках.

Літоўскія артысты азнаёміліся з выдатнымі мясцінамі маладога горада, наведлі музей працоўнай славы.

У Палацы культуры будаўнікоў госці выступілі з вялікай канцэртнай праграмай «Пад небам Радзімы». Былі выкананыя песні пра Леніна, аб Літве, народныя танцы і песні.

МІНСК

Заслужаны калектыв рэспублікі — камерны аркестр Літоўскай ССР выступіў 25 сакавіка перад рабочымі Мінскага завода імя Арджанікідзе.

Да канцэрта літоўскія музыканты зрабілі экскурсію па заводу, пазнаёміліся з будовай камп'ютараў, вядомых далёка за межамі Беларусі і краіны.

Удэрнік камуністычнай працы Рымас Каспірас па даручэнню сваіх таварышаў-рабочых гораца вітаў дарэгіх гасцей. У слове ў адказ кіраўнік аркестра Саулос Сандэцікіс падзякаваў за цёплую сустрэчу і расказаў аб творчым шляху калектыву, які ўступіў у свой 14-ы сезон.

У актавай зале адбыўся канцэрт з твораў сусветнай і савецкай камернай музыкі.

Намеснік дырэктара завода І. В. Сарока ад імя прысутных сардэчна падзякаваў літоўскім артыстам за іх натхнёнае мастацтва.

КРУПКІ

Глядзельная зала раённага дома культуры перапоўнена. Жывую цікавасць выклікалі ў жыхароў, што сабраліся ў Доме культуры, вершы, якія чыталі літоўскія паэты А. Жукаўскас і Р. Скучайтэ.

Бурнымі апладысмантамі сустрэкалі глядачы кожны нумар вялікай канцэртнай праграмы майстроў мастацтваў Літоўскай ССР — кампазітараў А. Кленцікіса і Р. Жыгайціса, саліста Дзяржаўнага тэатра оперы і балета рэспублікі П. Зарэмбы, артыстак Е. Бярытэ, В. Шышкайтэ, В. Зямскай, музыкантаў вільнюскага квартэта.

БЕЛТА.

3. НАЛІБОЦКІ.

Як самых дарагіх гасцей сустрэкалі на Магілёўскім камбінате сінтэтычнага валакна імя У. І. Леніна пасланцоў брацкай Савецкай Літвы. Яны пазнаёміліся з буйнейшым у нашай краіне хімічным гігантам. У цэхах адбыліся цёплыя сустрэчы літоўскіх пісьменнікаў, кампазітараў і артыстаў з рабочымі.

На здымку — кампазітар Кандрас Кавяцкас і народны артыст Савецкага Саюза саліст тэатра оперы і балета Літоўскай ССР Юнас Станюнас сярод рабочых Магілёўскага камбіната сінтэтычнага валакна.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА. (БЕЛТА).

ГОРАД — ВЕСЦЫ

ШЭФЫ ТРЫМАЮЦЬ ЭКЗАМЕН

У гэты дзень у доме культуры швейна-вытворчага аб'яднання імя Крупскай можна было сустрэць шмат аматараў народнай харавой творчасці. Яны прыехалі ў сталіцу на абласны конкурс калектываў-спадарожнікаў.

Мы многа гаворым пра шэфства гарадскіх народных калектываў над вясковымі. Дамагаемся, каб у калгасах і саўгасах працавалі іх калектывы-спадарожнікі. А конкурс — праверка дзейнасці такога шэфства. Бо стварыць калектыв — адно, а падтрымаць з ім праграму, дамагчыся, каб ён стала працаваў — зусім іншае. Ад шэфаў сёння патрабуюцца сістэматычная, мэтанакіраваная работа. І вось конкурс.

Сярод выступаючых на аглядзе быў фальклорны калектыв — ансамбль калгаса «Большавік» Чэрвеньскага раёна — спадарожнік народ-

нага хору эксперыментальнай базы «Натальеўск». Чым цікавы ансамбль? Уменнем ярка падаць песню такой, якой яна нарадзілася ў народзе. Калгаснікі паказалі абразок тэатралізаваных «Вячорак». Успрымання гэтага самабытнага відовішча паспрыялі, цудоўныя нацыянальныя касцюмы, якія вылучаліся прыгажосцю фарбаў, багаццем адценняў, своеасаблівым малюнкам. Але ж шэфам ансамбля — народнаму хору эксперыментальнай базы «Натальеўск» трэба яшчэ шмат папрацаваць над рэжысурай «Вячорак».

Найбольш прафесійна падрыхтаваным паказаў сябе на конкурсе харавы калектыв племзавода «Індустрыя» (кіраўнік Н. Ажончык) Пухавіцкага раёна. Шэфы гэтага калектыву — народны хор дома культуры Мінскага будаўнічага трэста № 5.

Добра прагучалі жартоў-

ныя песні «А я ў печы не паліла» і «Ой, ляцелі гусі з броду». Прыхільна была сустрэта акапэльная песня «Шумяць вербы». У мужчынскай групе хору выразна праслухоўвалася вакальная партыя.

Журы абласнога конкурсу ўзнагародзіла хор племзавода «Індустрыя» дыпламам першай ступені. Паспяховае выступленне хору-спадарожніка — сведчанне плённай творчай дружбы двух калектываў.

Добра выступіў харавы калектыв калгаса імя Гастэлы Мінскага раёна (кіраўнік Н. Мурашка). Шэфы яго — народны хор рускай песні палаца культуры Мінскага аўтамобільнага завода. Мастацкі кіраўнік заслужанага калектыву аўтазаводцаў Аляксандра Пятроўна Нікіціна часта бывае на рэпетыцыях у сваіх падшэфных, падбрае рэпертуар, дапамагае пера-

лісваць харавыя партытуры. Лірычна, пранікнёна, з пэўнай нюансаванай прагучала ў выкананні калгаснага хору песня І. Сушко на словы Н. Тарас «Што ж ты мне сэрца параніў» (салістка К. Глазко).

Запомнілася выступленне вакальнага ансамбля саўгаса «Большавік» Мінскага раёна (кіраўнік Г. Пустаход). Над ім шэфствуе народная харавая капэла Дома культуры бытавога абслугоўвання Мінскага гарвыканкома. Калектыв саўгаса маладзёжны, гэтым ён і цікавы. Але варта было б кіраўніку інакш зрабіць расстаноўку ўдзельнікаў ансамбля па галасавых партыях. Мабыць, тады і гучанне хору было б больш яркім.

Сярод аркестраў-спадарожнікаў добра зарэкамендаваў сябе ансамбль народных інструментаў саўгаса «Рассвет» Мінскага раёна (кіраўнік С. Ельнік). У складзе ансамбля: гітары, скрыпкі, баяны. Суладна выконвалі яны рускую народную песню «Карабейнікі», «Беларускую польку» і жартоўныя прыпеўкі. Праўда, вакальная

група ансамбля чамусьці на аглядзе не выступала.

Ансамбль народных інструментаў саўгаса «Рассвет» узнагароджаны дыпламам першай ступені. Прыемна і шэфам — народнаму аркестру Палаца культуры прафсаюзаў.

Некалькі заўваг хацелася б зрабіць у адрас арганізатараў конкурсу — Дома мастацкай самадзейнасці абласнога савета прафсаюзаў. Сельскія артысты выступалі толькі перад членамі журы. Гледачоў у зале не было. Адеўнічала і рэжысура канцэрта-конкурсу: членам журы даводзілася чакаць, пакуль прыедзе калектыв і падрыхтуецца да выступлення.

Кожны конкурс — своеасабліва школа майстэрства для артыстаў-аматараў. Таму кіраўнікам калектываў-спадарожнікаў трэба дамагацца, каб лепшыя ў ідэяна-мастацкіх адносінах сучасныя харавыя творы і народныя песні ўвайшлі ў рэпертуар хору. каб менавіта яны фарміравалі іх творчае аблічча.

Л. АЛЯКСЕВА.

ЯКРАЗ на час стрэчы двух месяцаў — лютага і сакавіка наведваў я Горацкі раён, які ў мінулым годзе заваяваў найбольш высокі ў вобласці ўраджай збожжавых — па 27 цэнтнераў з гектара.

Вялікая радасць, добры настрой, імкненне ісці наперад, дамагацца лепшых поспехаў, замацоўваць дасягнутае — такое пачуццё, такое адчуванне цяпер ва ўсіх калгаснікаў, рабочых саўгасаў, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, кіраўнікоў раёна.

Горацкі раён далёкі, ён на мяжы з Расійскай Федэрацыяй, у прыватнасці, з Манастырскім раёнам Смаленскай вобласці. І як прыемна, што суседзі адразу павінавалі горацкіх хлебарабаў з буйнымі поспехамі. Дарэчы, суседзі часта бываюць адзін у аднаго, пераймаюць вопыт, дзеліцца задумамі, адным словам, паводзяць сябе як сапраўдныя сябры, у якіх няма адзін ад аднаго сакрэтаў.

Напружаны час у горацкіх хлебарабаў цяпер, напярэдні. Яны рыхтуюцца да новай, чарговай бітвы за высокі ўраджай чацвёртага, выключальнага года пяцігодкі.

АЧОРНЕННЯ СЦЕЖКІ

У замалёўцы беларускага празаіка Васіля Каваля «Як вясну гукалі» ёсць такія радкі: «Праз вясковыя праслы ідуць ачорненыя сцежкі да ракі... Хочацца мне цяпер думаць думы шырокія, вольныя, ды бегчы ўдала па бяскрайняй зямлі... Слухаць вялікую, дзіўную музыку жыцця».

Як цудоўна стасуюцца гэтыя радкі да настрою людзей сённяшняга вясні!

І вось я на зямлі, дзе нарадзіўся Васіль Каваль. Як едзе з Оршы ў Горкі, недзе амаль на сярэдзіне дарогі, ёсць вёска Сава, што ўваходзіць у калгас імя Мічуріна. Палі тут сапраўды ачорнены сцежкі, якія пракладзены па неглыбокаму снегу аўтамашынамі і трактарамі. І сцежкі гэтыя вядуць, як вокам ахапіць, ва ўсе бакі калгасных зямель.

Ачорненыя сцежкі! Сляды зімой працы!

Гэта яны, працаўнікі сённяшняга вясні, зімою змагаліся за будучы ўраджай, спыталіся, вясну гукалі — вывозілі на палі ўгнаенне, каб у першыя ж дні цяпла зараць яго, задобрыць зямлю, каб яна была ўдзячнай і аддзячнай.

Ніколі раней я не бачыў на палях столькі ачорненых сцежак, столькі вывезенага гною, торфу, нават мінеральных тукаў, як у гэтую паездку.

Значыць, сапраўды хлеба-

робы вясну гукаюць канкрэтнымі справамі.

У вёсцы Сава сустраўся з сястрою Васіля Каваля — Марыяй Пятроўнай, якая ўжо на заслужаным адпачынку, і з малодшым братам пісьменніка — Уладзімірам Пятроўчам, які працуе ў калгаснай майстэрні слесарам.

У хаце, чыстай і светлай, з кветкамі на падаконніках, дзе на сцяне вісіць партрэт Васіля Каваля, пасядзелі і крыху пагаманілі. Сястра і брат пісьменніка людзі сціплыя, ветлівыя і культурныя. У памяці сваёй яны захоўваюць успаміны пра Васіля Каваля, раскажваюць пра адзіную дачку яго Алу, якая разам з мужам — вай-

Рыгор Васільевіч усмінуўся.

— Думаем і сёлета выйсці ў пераможцы...

Што для гэтага робіцца ў калгасе, якімі клонатамі занята сёння людзі? Слухаю расказ старшыні.

— Галоўнае — увага да зямлі... У гэты перадвеснавы дні, калі яна яшчэ пад снегамым покрывам, мы кожную гадзіну выкарыстоўваем для вывазкі ўгнаенняў. У мінулым годзе на кожны гектар унеслі па 13 тон арганікі, сёлета паставілі задачу даць па 20 тон.

Са старшынявага кабінета гляджу праз акно ў бок жытнёлагадоўчага гарадка і пачынаю разумець, што азначаюць гэтыя словы старшы-

прызначана для абмеркавання — у асноўным перадвеснава. Гатоўніцтва тэхнікі да пасяўной, работа школ перадавога вопыту, прадукцыйнасць жывёлы ў асобных гаспадарках.

Абмяркоўвалася і пытанне аб рабоце райпрамкамбіната. Докладчык бадзёра сылаў лічбамі. Лічбамі выканання мінулага года плана, лічбамі выканання плана двух месяцаў бягучага года, лічбамі росту вытворчасці, росту прадукцыйнасці працы.

Скажа лічбу, і пераможна аглядаецца па баках, маўляў, во якія мы малайцы.

Старшыняваючы на пасяджэнні — старшыня райсавета Гурыі Сяргеевіч Гусеў

ІНТЭРВ'Ю З А. І. ЧВАНАВЫМ

Гутару з Аляксандрам Іванавічам Чванавым — начальнікам раённага ўпраўлення сельскай гаспадаркі. Твар у майго сублесніка чыста паголены, вочы ўважлівыя, спакойныя, толькі крышку стомленыя. Аляксандру Іванавічу — за пяць дзесяці. Ён кандыдат эканамічных навук. Доўгія гады працаваў у партыйных органах. І зараз з'яўляецца членам бюро райкома партыі. Не мала гадоў кіруе сельскай гаспадаркай раёна.

Пра справы раскажвае, амаль не зазіраючы ў паперы, лічбы трымае ў галаве.

— У гэтым годзе абавяза-

Павел КАВАЛЁЎ

ХЛЕБАРОВСКАЯ ГОДНАСЦЬ

З БЛАКНОТА ПІСЬМЕННІКА

скоўцам — жыве далёка ад родных мясцін.

...Ачорненыя сцежкі суправаджаюць нас скрозь да Горак і далей.

Па дарогах раёна ўвесь час ідуць машыны — воззяць на палі ўгнаенне.

У КАЛГАСЕ ГЕРОЯ

Найбольшую саліднасць кабінету старшыні калгаса «Запаветы Ільча» Героя Сацыялістычнай Працы Рыгора Васільевіча Бельскага надаюць два стэнды. На адным з іх мноства граматаў, якімі ўзнагароджаны калгас за поспехі ў развіцці гаспадаркі. На самым відным месцы — Ленінская юбілейная ганаровая грамата.

Другі стэнд мае металічныя гнёзды-мацаванні. У іх — сцягі, якія калгас заваяваў у апошнія гады. Тут Юбілейны сцяг, атрыманы калгасам у гонар 50-й гадавіны БССР і Кампартыі Беларусі, два раённыя за перамогі ў сацыялістычным спаборніцтве і толькі што ўручаны калгасу Сцяг Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР за перамогу ў сацыялістычным спаборніцтве за 1973 год.

Заўважыў я, што стэнд зроблены, так сказаць, з перспектывай — у ім многа незанятых гнёздаў-мацаванняў.

— А гэтыя? — паказаў на іх Бельскаму.

ні. Каля жытнёлагадоўчага комплексу вялікая гарагною. Ля яе ўвіхаюцца два пагрузчыкі і 15 аўтамашын і трактараў з прычэпамі.

— Паспееце, пакуль дарогу не развясце? — пытаю.

— Абвязкова...

А потым працягвае раскажваць далей.

— Увага да зямлі — гэта і гатоўнасць да пасяўной, а потым да ўборкі, і, бадай, самае галоўнае — падрыхтаванасць механізатараў... У нас уся тэхніка гатова да пасяўной. На ўсе 27 трактараў ёсць па два трактарысты. Пługі і сеялкі адрамантаваны яшчэ з восені. Гатовы і іншы сельгасінвентар... Ну, а калі ўжо гаварыць пра ўсё, дык нельга абысці і насенне — залаты фонд ураджаю. Яно ў нас першага і другога класа. Прыезджалі з аднаго раёна, прасілі, каб пазычылі... Відца давадзецца памагчы.

Дбайны гаспадар, Рыгор Васільевіч любіць вясну — пачатак бітвы за новы высокі ўраджай. Ён радуецца яе набліжэнню, гукае яе, рыхтуецца да сустрэчы з ёю — вялікім святам працы.

ДЗЕЛАВІТАСЦЬ І ПРЫНЦЫПОВАСЦЬ

Прысутнічаў на пасяджэнні выканкома раённага Савета дэпутатаў працоўных. Павестка, што была

пасля справаздачы дырэктара райпрамкамбіната нейкі час маўчаў, упурыўшыся ў паперы, што ляжалі перад ім.

Докладчык маўкліва стаў, чакаў запытанняў і без дазволу, вядома, не адважваўся сесці на сваё месца.

Нарэшце Г. С. Гусеў падаў голас:

— Назавіце, калі ласка, прадукцыю, якую выпускае ваш камбінат?

Дырэктар райпрамкамбіната пакамячыў лістком, што быў у яго руцэ, і неахвотна назваў некалькі відаў прадукцыі.

Нехта з членаў выканкома спытаў:

— Куды вы збываеце гэтую сваю прадукцыю?

— У Оршу, Мазыр, Гомель, — зноў не вельмі ахвотна адказаў дырэктар.

Гусеў устаў з-за стала. Панурасць і заклапочанасць з'явіліся на яго твары. Прайшоўся крыху, узяў вочы на дырэктара камбіната:

— А якую прадукцыю даеце вы насельніцтву нашага раёна?

Слова «нашага» ён выразна падкрэсліў.

Дырэктар райпрамкамбіната зноў пачаў варочаць з боку на бок свой лісток з лічбамі.

— Распілоўваем лесаматэрыялы, калі прывязе хто і папросіць.

— І ўсё? — разкавата перапытаў Гусеў. Адчувалася, што ён пачынае злавацца. — Мы не супраць таго, што ваша прадукцыя ідзе ў іншыя месцы — гэта натуральна, бяда ў тым, што вы ігнаруеце наменклатурную прадукцыю, у якой адчувае патрэбу наш раён, прадукцыю, якая стаіць у вашым плане, мала таго, мы ж вам і з сыравінай, у прыватнасці, лесам, цэментам дапамаглі. Дзе ж ваша бытоўка — у прыватнасці, сталарка, кольцы для калодзежаў і г. д? Мабыць, хапаецца перш за тое, што цягне план, што дае лёгкія грошы.

Выканком поўнасцю падтрымаў свайго старшыню ў ацэнцы дзейнасці райпрамкамбіната. У адрас кіраўнікоў прадпрыемства былі запісаны дзелавыя пункты рашэння.

ліся вырасціць на кожным гектары па 32 цэнтнеры збожжавых, 210 бульбы, 7,5 ільновалакна. Ва ўсіх гаспадарках раёна абмеркаваны раённы снежаньскага (1973) Пленуму ЦК КПСС, Зварот ЦК КПСС да партыі, да савецкага народа. Адзіная ва ўсіх думка — працаю, якаснай і стараннай, удумлівай і накіраванай адказаць на заклікі партыі, зрабіць чацвёрты, вызначальны год пяцігодкі — годам новых здзяйсненняў, новага ўздыму сельскагаспадарчай вытворчасці.

Нядаўна закончылі абмеркаванне мерапрыемстваў па сацыялістычных абавязальствах кожнай гаспадаркі.

Прашу Аляксандра Іванавіча сказаць, як праходзіла тое абмеркаванне.

— Каб хлебарабам стрымаць сваё слова, — працягвае Чванав, — трэба ўсё падлічыць, уважыць, спланаваць па кожнаму пункту, па кожнаму аб'екту, зыходзячы, вядома, са сваіх умоў і магчымасцей.

Вось, скажам, саўгас «Дрыбінскі». Каб дамагчыся намечанага валавага збору збажжыны, яму трэба пасеяць 1520 гектараў ячменю. Дырэктар саўгаса Мікалай Фёдаравіч Юркоў запярэчыў, — маўляў, столькі пасеяць ячменю не зможа, бо не хапае папярэднікаў.

Мы, спецыялісты сельгасупраўлення, пачалі вывучаць справу на месцы. А вывучыўшы, даказалі яму, што зямлі для гэтай мэты хапае ў саўгасе, трэба толькі асобныя ўчасткі лепш угноіць, правагнаваць.

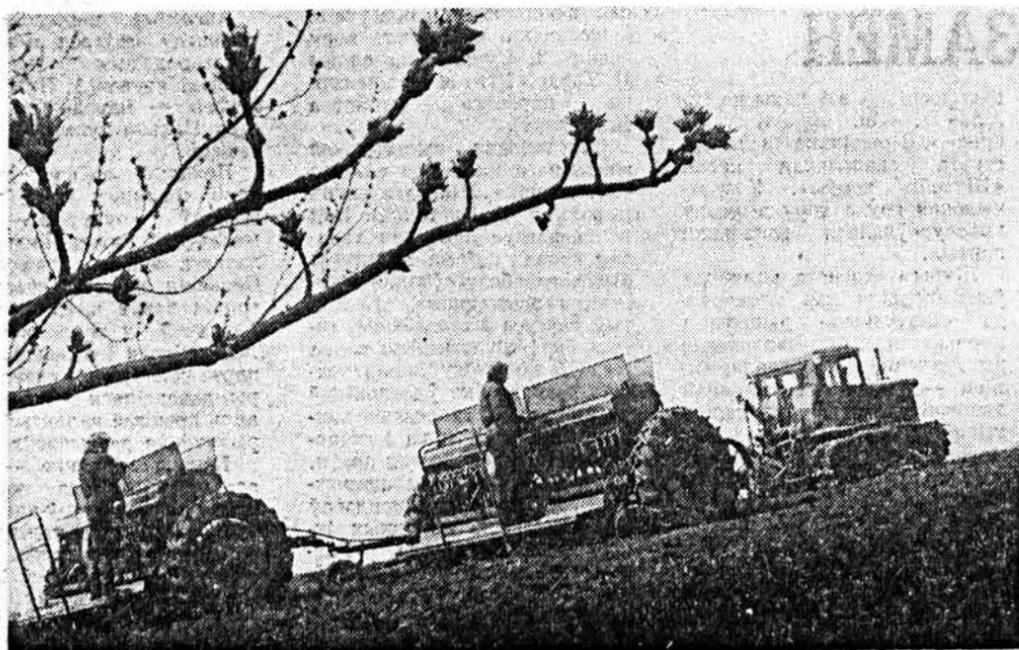
Дырэктар саўгаса і яго спецыялісты пагадзіліся з нашымі эканамічнымі падлікамі.

Аляксандр Іванавіч раскажвае пра тое, як у гаспадарках ідзе падрыхтоўка насення, вывазка ўгнаенняў, рамонт тэхнікі, вучоба механізатарскіх кадраў. Лічбы ўнутрынашнія, разлікі гаспадарчыя.

— Мы разумеем, — гаворыць ён — што заваёва вы значаныя рубяжоў — справа нялёгка. Але можна з упэўненасцю сказаць, што перамога будзе за намі.

У харошым, баявітым настроі, адчуванні сваёй хлебаробскай годнасці жыўць сельскія працаўнікі Горацкага раёна. Шырокія, вабныя іх дагледы, кожнаму хочацца «слухаць велічную, дзіўную музыку жыцця».

Нашага савецкага жыцця!

Першыя гектары семдзсят чацвёртага... Сябра ў саўгасе «Брэсцкі» Брэсцкага раёна. Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

ПАГУДАЛАУ сядзеў на зямлі, прыхінуўшыся да дрэва, і не саромеўся слёз, што расінкамі дрыжалі ў куточках вачэй. І ўбачыў ён перад сабой каня, падобнага да якога панукаць — не знойдзеш.

Конь наблізіўся да яго, доверліва дакрануўся хравай да яго валасоў. Пагудалаў удзячна паглядзіў яго, паправіў чолку на ілбе.

— Адпомсцім мы за Сямёна Іванавіча, — сказаў ён. — За кожную кроплю яго крыві. Ты ўжо мне павер, дружок.

Ён падняўся, пайшоў. Конь паплёўся за ім. ...На бервяне ля гумна сядзелі поруч Кастусь, Іванька, Тога, «дзед Талаш» і Алена.

— Цяпер разам будзем, — сказаў Іванька, абдымаючы малодшага брата за плечы.

— Вось і Алена з намі. Міма праходзіў Пагудалаў, і з ім — конь. Мімаходзь зірнуў Пагудалаў на іх, пасля штосьці ўспомніў і спыніўся, скіраваў свой позірк на Алену.

— Дзе я цябе бачыў? — спытаў ён ціха. Яна падняла на яго вочы. — На вяселлі, — прыгадаў Пагудалаў, не радуючыся. — Калі гэта было? — І сам сабе адказаў: — Даўно гэта было.

Калона нямецкіх танкаў спынілася перад тым самым полем, якое саяне засялі зернем, а партызаны — мінамі.

У галаву колони праехала штабная машына. З яе вылез групенфюрэр фон Готберг, накіраваўся да Гэйнгарда.

— У чым справа? — спытаўся. Генерал моўчы паказаў на танк, які стаў крыху воддалей, на полі: ён падарваўся на міне.

— І гэта на кожным кроку, — прамовіў Гайдкамфор, які стаў тут жа. — Уся гэтая зямля завоўнена мінамі. Мне не даводзілася бачыць падобнага. Неверагодны народ!

— Збярэце мірных жыхароў, — загадаў Готберг эсэсаўскаму афіцэру.

...Нямецкія аўтаматчыкі гоняць старых, жанчын, дзяцей.

...Яшчэ моцных на выгляд старых аддзялілі ад астатніх. Сярод адабраных — знаёмы нам Лявон.

Фон Готберг звяртаецца да насельніцтва: — Вы будзеце знішчаны ўсе да адзінага.

Працяг. Пачатак у №№ 9—12.

Генадзь БУРАЎКІН, Хведар КОНЕЎ, УЛАДЗІМІР ХАЛІП.

Фрагменты сцэнарыя двухсерыйнага мастацкага фільма

Перакладчык пераклаў. — Жыццё вам будзе дарована пры адной умове.

Перакладчык пераклаў. Готберг паказаў на адабраных старых.

— Яны павінны прайсці праз поле. Старыя маўкліва глядзяць на сваіх нявестак, суседак, унукаў.

— Вы згодні? — пытаецца ў іх фон Готберг праз перакладчыка.

Тыя маўчаць. — Буду расстрэльваць па пяць чалавек, — гаворыць Готберг і чакае, пакуль яго словы перакладаюць.

— Пасля загадае сваім салдатам: — Пачынайце.

Аўтаматчыкі выхпілі з натоўпу дзвюх жанчын з дзецьмі і старога чалавека. Іх адвялі ўбок, наставілі на іх аўтаматы.

Лявон цяжка, нібы свінцом наліліся ногі, рушыў да поля.

...Ідуць старыя праз поле і цягнуць на вяроўках цяжкія валакушы. Ідуць роўна, выцягнуўшыся ўдаўжкі, каб не ўзляццё на адной міне дваімі.

Немцы пазіраюць з халодным спакоем. Дзеці, скамянеўшы ад страху, шырэў раскрылі вочы.

І першы выбух. Упаў крайні стары.

Высахлая ад часу і гора, высокая, прыкметная гордай постацю, жанчына вымавіла, нібы ўздыхнула.

— Ой, зямля наша родная...

Новы выбух! І яшчэ роха не паспела сціхнуць, — як гэтая жанчына высокім, надрыўным голасам прамовіла напеўна:

— Ой, зямля наша, зямелька родная, Паіцелька наша, карміцелька!

Нямецкія салдаты кінуліся да натоўпу. Голас жанчыны ўзвіўся вышэй і ўжо гучаў на шчыльнай трагічнай нопе:

Топчучь цябе, топчучь ворагі. Патушылі над табой сонейка, Загубілі тваіх сейбітаў.

А і будзеш ты ляжаць няворанай, А і будзеш ты стаяць някошанай, Забіты твае работнікі.

З магілы яны не вернуцца...

Два выбухі пачуліся адзін за адным. Салдаты цяснілі людзей, а яны стоўпіліся вакол жанчыны, якая ўзвышалася над імі і жалобна галасіла:

Ой, зямля наша, зямелька родная! Ты ж нікога ў жыцці не крыўдзіла, Нікому смерцю не гразіла.

А цвіла ты ружаю явсноваю, А звінела песняй жаўруковаю, Была нам матуляй клапатліваю.

Яшчэ адна міна разарвалася. Потым яшчэ. І засталася ўсёго трое старых. За іх спінамі чуўся плач. Старыя працягвалі ісці.

— Лявон! — паклікаў адзін.

І не паспеў сказаць перадсяротныя словы, грывнуў выбух. Стары ўпаў тварам уніз, цяжка перакінуўся на спіну.

— Іван! — гукнуў Лявон.

Выбух! Цяпер Лявон застаўся адзін. Да ўскрайку поля заставалася некалькі крокаў.

Нават немцы напружана застылі.

Лявон крок за крокам набліжаўся да лесу. Вось ён выйшаў на неўзараную паласу. Пачаў падцягваць валакушу. У любую секунду яна магла падчапіць міну.

Лёс на гэты раз злітаваўся над ім. Ён падцягнуў да ног валакушу, знісілена прыхінуўся да дрэва.

Загулі танкі, рушылі праз поле, убываючы ў рыхлы зямлю трупы старых. Яны ішлі і ішлі адзін за адным. Лявон глядзеў на машыны, што поруч лязгалі гусеніцамі.

А над жалобным полем, над лесам гучаў гнеўны народны плач: А нашто ж яны прыйшлі, злія ворагі? Хай яны тваім пыском задушцаца, Хай яны ў тваіх рэках патопацца, На тваіх асінах навесцаца.

(Заканчанне будзе).

З РОЗНЫХ ШЫРОТ

Дзень Беларускай ССР

ДЗЮСЕЛЬДОРФ, 26. Кар. ТАСС І. Маслаў перадае:

Бясконцы паток наведвальнікаў, якія прыязджаюць з розных гарадоў ФРГ на савецкую гандлёва-прамысловую выстаўку, што праходзіць тут пад дэвізам «Савецкі Саюз сёння». Толькі ў мінулы нядзелю на ёй пабывала звыш 22 тысяч чалавек. Гэта рэкордная колькасць наведвальнікаў за адзін дзень на выстаўках, якія праводзіліся на тэрыторыі дзюсельдорфскага кірмашнага комплексу «Новае».

Асабліва мнагалюдна ў павільёне, дзе прадстаўлены савецкія касмічныя караблі і іншая тэхніка для даследавання космасу. Самы папулярны гошць тут лётчык-касманаўт, Герой Савецкага Саюза В. В. Гарбатка, які зрабіў палёт у космас на караблі «Саюз-7». Учора на выстаўцы право-

дзіўся Дзень Беларускай ССР. Яе экспанаты, якія размясціліся на плошчы 2,5 тысячы квадратных метраў, даюць нагляднае ўяўленне аб бурным развіцці БССР за гады Савецкай улады, дэманструюць трыумф ленінскай нацыянальнай палітыкі.

Беларуская ССР пастаўляе ў ФРГ металарэзныя станкі, ладшыпнікі, кандэнсатары, поліэтылен, тавары шырокага спажывання.

На выстаўцы прадстаўлены вялікі асартымент тавараў з Беларусі: станкі рознага прызначэння, прадукцыя радыёэлектроннай і прыборабудуўчай прамысловасці, аўтамабілі, трактары. Сярод тавараў шырокага спажывання — тканіны з сусветна вядомага беларускага льну, адзенне, скура, абутак, мэбля, дываны, вырабы са-

шкі і творы народна-прыкладнога мастацтва.

Вялікую цікавасць выклікала ў наведвальнікаў дэманстрацыя Мінскім Домам мадэлей новых узораў адзення з ільну і скуры.

Удзячнасць заваявалі універсальная электронная вылічальная машына «ЕС-1020», 40-тонны аўтамабіль — самазвал «БелАЗ-548А», універсальныя трактары «Беларусь». Ужэ заключаны першыя кантракты на пастаўкі прадукцыі БССР у ФРГ.

Цікавай была культурная праграма, паказаная ў Дзень Беларускай ССР. Працяглымі апладыментамі наведвальнікі сустракалі выступленні ансамбля «Песняры», артыстаў Беларускай філармоніі, майстроў беларускага народнага танца. У павільёне БССР дэманстраваліся дакументальныя фільмы аб Савецкай Беларусі, гучала беларуская народная музыка.

САКАВІЦКІЯ КЛЕНЫ. Фотаафод Ул. КІЯШКІ.

ГОД ЧЭШСКОЙ МУЗЫКІ

УРАЧЫСТЫМ канцэртм праслаўленага аркестра чэшскай філармоніі ў Празе, на якім прысутнічалі прэзідэнт ЧССР Л. Свобода і іншыя чэхаславацкія кіраўнікі, пачаўся год чэшскай музыкі. Вялікі агляд музычнай культуры сацыялістычнай рэспублікі аб'яўлены ў сувязі з некалькімі важнымі юбіляямі, якія прыпадаюць на 1974 год.

Гэта 200-годдзе з дня нараджэння Вацлава Яна Тамашэка, выдатнага чэшскага кампазітара, піяніста і музычнага тэарэтыка, мастацтва якога атрымала самую высокую ацэнку яго праслаўленых, сяброў Бетховена, Вагнера і Берліоза. Гэта таксама 100-годдзе з дня нараджэння кампазітара Йозэфа Сука. Яго чатыры выдатныя сімфанічныя творы «Шчаслівая зямля», «Летняя казка», «Сталасца» і «Эпілог» — далі падставу стрыманаму на пахвалы Антаніну Дворжаку назваць іх стваральніка самым таленавітым сваім вучнем.

Гэта таксама 100-годдзе з дня нараджэння кампазітара Аскара Нервала, аднаго з заснавальнікаў славацка-чэшскага квартэта, які ўпісаў яркую старонку ў гісторыю чэшскага выканаўчага мастацтва. І, нарэшце, галоўная падзея года — 150-годдзе з дня нараджэння Бедрыха Сметаны, які такі ж значны для чэшскай музыкі.

ля Чайкоўскі для рускай музычнай творчасці.

Глыбокая дэмакратычнасць, народнасць, прагрэсіўныя ідэі характарызуюць творчасць гэтага выдатнага музыканта. Развіццё мастацтва было для яго неаддзельна ад прагрэсу грамадства. У гэтых адносінах характэрна яго опера «Брандэнбургжыццё ў Чэхіі» на сюжэт народнага паўстання. Стаўленне да яе зрабілася водападзелам паміж лваўма лагерамі чэшскага грамадства — дэмакратычным і стара-чэшскім кансерватыўным. Яго неўміручыя оперы «Прададзеная нявеста», «Далібор», «Лібушэ» сталі сімвалам беззапаветнага служэння кампазітара свайму народу, увабленнем і памянжэннем гусінікіх традыцый у чэшскім мастацтве. Яны да гэтага часу застаюцца асновай класічнага рэпертуару Пражскага нацыянальнага тэатра, які па праву называюць першай сцэнай краіны.

В. Сметана быў дзейным прапагандыстам рускай музыкі. У чэшскім оперным тэатры ён дырыжыраваў операмі «Іван Сусанін» і «Няньз Холмскай». М. Глінкі, творамі А. Даргамыжскага і іншых рускіх кампазітараў.

Сімфанічная паэма Б. Сметаны «Мал радзіма» — пранікнёны гімн айчыне — па традыцыі кожнага год адкрывае музычныя фестывалі «Пражская вясна», якія разам з маскоўскімі міжнароднымі конкурсамі імя Чайкоўскага можна аднесці да самых аўтарытэтных аглядаў сусветнай музычнай культуры. Сёлета «Пражская вясна» пройдзе пад знакам года чэшскай музыкі, аб'яўленага ЮНЕСКА падзеяй міжнароднага значэння.

М. АБЕЛЕУ, карэспандэнт ТАСС.

Прага.

Васіль МАЕЎСКИ

ЛЕКТАР

Тры гадзіны да знямогі
 Ён з трыбуны трактаваў:
 «Не было, не будзе бога
 І няма — каб кожны знаў!
 А таму — усе заўважце,
 Наматайце ўсе на вус —
 Не было той боскай маці,
 І не жыў той сын Ісус...»

Не было, скажу, і дрэва,
 Дзе паспеў злашчасны плод,
 Праз які Адам і Ева
 Зачалі людскі наш род».
 Лектар зычна, па паперы
 Павучаў... Але каго!
 З тых, хто ў бога яшчэ верыць,
 Не было ні аднаго.

Сяргей МІХАЛКОУ

ФРУКТ

БАЙКА

Хваліўся фрукт,
 Што ён салодкі, спелы,
 Аднак гнілы ён быў і прэлы.
 З тым трапіў у памыйнае
 вядро...

Не ўгледзець іншы раз
 Пад скуркаю нутро!

Пераклаў Н. ПАРУКАЎ.

ПАПАЎНЕННЕ

Вось і новае папаўненне ў са- тырычным цэху... Выйшаў во- жыкаўскі зборнік апавяданняў і гумарэсак Аляксандра Раманава — «Хачу ажаніцца». Ды толькі ж не падумайце, калі ласка, што гэтая смелая і до- сьць аптымістычная заява на- лежыць самому аўтару — ён даўно сямейны чалавек... Так заяўляе героя адной яго гу- марэскай, якой не пашанцавала зрабіць з мужа хатнюю гаспа- дыню. Або вось гэты: «Грошы — на бочку!» Вядомая тэрміна- логія халуг. Аўтар так і назваў апавяданне, у якім добранька- такі высмеяў сквапнага «аўта-

мабіліста».

І які б сатырычны твор мы тут не назвалі — і той жа «Капляюш на сене», і тое ж «Хрышчэнне», ці, урэшце, «За- латую рыбку» — усюды пры- сутнічае бескампрамісная і, паводле слоў аўтара, «канкрэт- ная крытыка».

Аддзел «Парнаскіх усмешак» настойліва патрабуе ад А. Ра- манава такога ж канкрэтнага, дзелавага падыходу да прабле- мы крытыкі і надалей — каб аж моташна было таму-сяму ад з'едлівага і знішчальнага сме- ху.

АЛЬБЕРТ Міхайлавіч, як звычайна, быў на працы, сядзеў за ста- лом, уткнуўшы свой доўгі нос у парыжэлю ад часу паперу. Апоўдні каля вуха завінеў тэлефон. Сіношні- каў узяў трубку, нейкі час спакойна слухаў, безуважна думаючы: «Хай хоць пярэ, абы міма мяне». Раптам у яго пахаладзела ў грудзях: батарэя разарвалася ў кватэ- ры настаўніка Гаецкага, які жыве паверхам вышэй. Альберт, якая ж бяда цябе папаткала! Цяпер уся вада ў тваіх пакоях, на тваіх мяк- кіх крэслах і дыванах!..

Сіношнікаў не памятае, як апынуўся дома. Суседзі расказваюць, што імчаў ён уверх па лесвіцы з другой касмічнай хуткасцю. Ірвануў дзверы, паглядзеў, што ро- біцца ў кватэры, кінуўся да настаўніка.

Гаецкі, укармлены, круг- ленькі, стаяў, прыхінуўшыся плячом да раяля, спакойна пазіраў, як слесар домакі- раўніцтва Мітрафан Бірыла замацоўваў батарэю. Бірыла з усеі сілы націскаў на вя- лікі ключ. Са спіны ён нагад- ваў хлалчука: доўгая тонкая шыя, вузкія плечы. Але на макуцы яго галавы ўжо ру- жавела лысына.

— Парадак. — Слесар разгнуўся і чамусьці пад- міргнуў Сіношнікаву малень- кім вокам. Склаў у чамадан- чык свой інструмент, пай- шоў у ванну пакой, памыў рукі. Закурыў, сказаў, пазі- раючы ў акно:

— Мароз на двары — аж душыць. Пагрэцца б...

— Ага, прыемна з такой халадэчы ў цёплую ванну за- брацца. — ахвотна адгук- нуўся Гаецкі і чамусьці па- цёр рукі.

Альберт Міхайлавіч са- пчпаў зубы, зацяўся — ні слова. «Елапень, аж трым- ціць за капейку, а сам, бач ты, рукі пацірае, не ванна яму рупіць.» — аблаяў яго ў думках.

Выходзячы ад Гаецкага, слесар загадкава спытаў:

— Больш я не спатрэблю- ся ў гэтай хаце?

Не чакаючы адказу, ён звярнуўся да Сіношнікава:

— А ты не бядуі, добрыя людзі дапамогуць, дык усё ўладзіцца.

Сіношнікаў дапытліва зірнуў на яго спадылба, пра- пусціў наперад. Ля сваёй кватэры ён спыніўся, нера- шуча крануў слесара за ру-

каў зашмальцаванага кажуха і раптам прапанаваў:

— Можна зойдзеце да мя- не, таварыш Бірыла? Трэба ж, каб службовая асоба па- глядзела, якое там навадне- не.

Потым яны сядзелі за сталом. Бірыла куляў чарку за чаркай, а Альберт Міхай- лавіч, напусціўшы высака- родства на сухі, завостраны твар, таропка пісаў і тлума- чыў яму:

АПАВДАННЕ

— Пабелку столі, канечне, домакіраўніцтва зробіць, а ўсё астатняе як? От жа, самі бачыце, на сотні рублёў ляс- нула. Хача б вось гэтая рэ- прадукцыя — адна пазало- чаная рама чаго каштуе. Ці той вунь габелен ля тахты... Цяпер яго толькі пад ногі. Кіпяцень ліўся ж, паліняе...

— Каму ты мазгі тлуміш — паліняе... Ён жа амаль увесь сухі, габелен твой, — абьянава сказаў Бірыла. — І карціна, вунь... Ну, хопіць гаварыльні, давай падмагну. Ён выпер далонню губы, падпісаў акт, які склаў Сі- ношнікаў, зноў па-змоўніцку падміргнуў яму.

— Заўтра смела нясі гэ- тую паперку ў домакіраўніц- тва. У жыцці, братка, галоў- нае, як той казаў, ніколі не баяцца, а смеласць сама знойдзецца.

Бірыла проста з бутэлькі дапіў гарэлку, вылупіўшы вочы, надрыўна ікнуў.

— А цяпер давай, братка, я цябе пацалую, ты — ч-ча- лавек! — Ён тыгнуўся губамі ў шчаку Сіношнікава.

— То і я цябе — калі так. На добрае знаёмства, на моц- нае сяброўства. — І таксама чмокнуў. Толькі чамусьці скрывіўся, бы кіслага лізнуў.

— Дык трэба ж у дома- кіраўніцтва паспяхаць, можа яшчэ ў каго якая аварыя, — спыхаўся Бірыла. Ускінуў на плечы свой паўкажушок, борздзенька патупаў да вы-

хаду. Каля парога спыніўся, узняў вочы ўгару.

— А той жмінда, гы-гы, прыбляжыць яшчэ да мяне. На двары бачыш які мароз-тра- скул скрыгоча зубамі, а яму го-орача будзе.

— Ага, жмінда, — ахвот- на пагадзіўся Сіношнікаў. — І гэта ж трэба, чалавек так працаваў, так рупіўся, а ён чаркі пашкадаваў. Ды ў та- кога зімой снегу не возьмеш.

— Нічога, у яго там яшчэ адзін ніпель, які злучае бата-

рэй, ледзь ліпць. Так бы я заўтра прышоў ды папра- віў, а так — от папалашча, гы-гы-гы, яго квяццстыя ды- ваны. Ну, будзь здароў.

— Шчаслівенька, ха-ха-ха, няхай табе, дружка, усё добра будзе. І прэміі няхай табе даюць за ўпраўную работу, і на Дошцы гонару каб ты заўсёды месца займаў. А жмінду таму сапраўды — ха-ха-ха...

Потым Сіношнікаў пазі- раў на дзверы, за якімі знік Бірыла, і расчулена думаў: от чалавек — такі ў бядзе не пакіне. Нездарма вунь на руцэ ў яго татуіроўка: «Не забуду маці родную». І гума- рыст, відаць. Можна ён удзельнік клуба вясельных і знаходлівых?... Альберт Мі- хайлавіч Ціхенька заспяваў:

— Вёс стало вобок голубым і зеленым.
 В ручьках забурліла,
 запела вода...

Раптам яму быццам стрэ- ліла ў галаву. Ён жахнуўся.

— Дык, дык... як жа гэты пацячэ ў Гаецкага? На маю галаву пацячэ. Каб ты лоп- нуў, гад паўзучы, ад майго частавання! — прашапталі яго збялелыя вусны. — І яшчэ жлукціў, як у прорву... І не захлынуўся ж той гарэлкай...

Страхаліва ўцягнуў гала- ву ў плечы, баўся зірнуць на столь, быццам чакаў, што адтуль вось-вось зноў ліне гарачы дождж.

МУЗЫЧНЫЯ МОМАНТЫ

Малюнкi Генрыхаса ВАЛУЕВІЧУСА.

«Литература и искусство» — орган Министер- ства культуры и правления Союза писателей БССР. Минск.

«ЛИТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Заха- рава, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, на- месніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адказна- га сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палі- тычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-22-04, аддзела крытыкі і бі- біліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музы- кі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, ад- дзела культуры — 33-24-62, выдавецтва — 32-22-19, бухгалтэрыі — 32-15-87.

Рукапісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Х. Д. ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, А. Ц. БАЖКО, Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКОУ, А. С. ГРАЧАНІКАУ, Ю. П. ГРЫГОР'ЕУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРА- ЛЮБАУ, В. У. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛОУСКИ, П. М. МАКАЛЬ, У. Л. МЕХАУ, Л. Я. ПРОКША, Р. К. СА- БАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, М. Г. ТКАЧОУ, Ю. М. ЧУРКО, Р. Р. ШЫРМА.